

FDC

Fundația pentru Schimbări Democratice

**Dezvoltarea sprijinului local pentru
interventii neutre în conflicte etnice**

**- RAPORT FINAL -
Aprilie 2004**

**Proiect finantat de Ambasada Statelor Unite ale Americii,
Departamentul Afacerilor Publice - București, Romania**

www.fdc.org.ro

*Fundatia pentru Schimbari
Democratice*

*Centrul de Resurse pentru
Comunitatile de Romi*

ICPC

*Institutul pentru Cercetarea si
Prevenirea Criminalitatii*

Dezvoltarea sprijinului local pentru interventii neutre în conflicte etnice

**- RAPORT FINAL -
Aprilie 2004**

*Echipa proiectului multumeste în mod
deosebit Domnului Chestor de Politie
VASILE GABRIEL NITA, Directorul Institutului
pentru Cercetarea si Prevenirea
Criminalitatii, pentru sprijinul constant
acordat în derularea proiectului*

**Proiect finantat de Ambasada Statelor Unite ale Americii,
Departamentul Afacerilor Publice - Bucuresti, Romania**

Titlul Proiectului

“Dezvoltarea sprijinului local pentru interventii neutre în conflicte etnice”

Echipa care a redactat raportul:

*Anca Elisabeta Ciuca – Coordonator echipa
Dorlin Muresan
Elena Cercelaru
Silviu Erusencu
Alexandru Balas
Alina Daniela Botez*

Cu multumiri din partea echipei domnului *Prof. Dr. Nigel Kettle*y pentru contributia deosebita la punerea în pagina a raportului.

Editor:**Fundatia pentru Schimbari Democratice (FDC)**

Calea Victoriei 83, bl.81, sc.A, ap.10

Bucuresti, sector 1, 010066

Tel/fax: 0040 (0) 21 212 79 23

0040 (0) 21 311 28 15

E-mail: office@fdc.org.ro

Web: www.fdc.org.ro

Toate drepturile rezervate.

Copyright © 2004 *Fundatia pentru Schimbari Democratice*.

Realizarea acestei publicatii a fost posibila prin sprijinul oferit de Sectia Afaceri Publice, Ambasada Statelor Unite ale Americii în Bucuresti, România conform finantarii No. SRO100-03-GR-046. Opiniile exprimate sunt ale *Fundatiei pentru Schimbari Democratice* si nu reflecta in mod necesar pozitia oficiala a Sectiei Afaceri Publice din cadrul Ambasadei Statelor Unite la Bucuresti.

Aceasta publicatie nu poate fi reproducuta sau retransmisa in nici o forma, electronica sau mecanica, inclusiv fotocopiare, inregistrare sau orice dispozitiv de stocare a informatiei, fara acordul scris al editorului.

Publicat în aprilie 2004

CUPRINS

Scurta prezentare/ Executive summary.....	3
<i>Partenerii în proiect.....</i>	4
<i>Echipa de proiect.....</i>	5
1. Introducere	
<i>Context general.....</i>	6
<i>Strategia Nationala pentru Îmbunatatirea Situatiei Romilor.....</i>	7
<i>Prioritatile strategice pentru perioada 2001 – 2004.....</i>	8
<i>Exemple de activitati derulate în domeniul rezolvarii conflictelor.....</i>	8
2. Scurta descriere a proiectului	
<i>Obiective specifice.....</i>	9
<i>Factorii de risc.....</i>	10
<i>Parteneriat.....</i>	11
<i>Structura si obiectivele activitatilor din proiect.....</i>	13
3.1. Asistenta tehnica si consultanta	
<i>De ce a fost nevoie de asistenta tehnica si consultanta.....</i>	15
<i>Asistenta tehnica.....</i>	15
<i>Consultanta.....</i>	15
<i>Concluzii si recomandari.....</i>	16
3.2. Întâlniri locale de lucru	
<i>De ce a fost nevoie de întâlniri de lucru locale.....</i>	17
<i>Descrierea cadrului întâlnirilor.....</i>	17
<i>Nevoi si probleme.....</i>	18
<i>Sugestii si oportunitati.....</i>	19
<i>Elemente specifice diferitelor întâlniri locale.....</i>	20
<i>Concluzii si recomandari.....</i>	24
3.3. Retea specializata/ Networking	
<i>De ce a fost nevoie de Networking.....</i>	25
<i>Descriere activitati.....</i>	25
<i>Grup de discutii.....</i>	25
<i>Seminar.....</i>	26
<i>Concluzii si recomandari.....</i>	26
3.4. Tipuri de interventii.....	27
4. Concluzii si Recomandari.....	30
Anexe.....	31
• Tabel 1 – Document Romani Criss	
• Anexa 1 - Lista participantilor, organizatia cu care lucreaza, datele de contact	
• Anexa 2 - Pliant bilingv româna – romanesh "Interventia neutra in rezolvarea conflictelor etnice"	
• Anexa 3 - Chestionar de interventie	

Dezvoltarea sprijinului local pentru interventii neutre în conflicte interetnice
Proiect derulat de FDC în parteneriat cu CRCR si ICPC, cu sprijinul financiar al Ambasadei SUA la Bucuresti

SCURTA PREZENTARE

Proiectul "**Dezvoltarea sprijinului local pentru interventii neutre în conflicte etnice**" a fost initiat de Fundatia pentru Schimbări Democratice (FDC) în anul 2003 si reprezinta continuarea Programului de formare în *Prevenirea si Rezolvarea Conflictelor Interetnice* derulat în 2002, împreuna cu Centrul de Resurse pentru Comunitatile de Romi (CRCR). Proiectul este astfel urmarea directa a concluziilor formulate la finalul programului din 2002.

Pentru atingerea obiectivelor propuse, proiectul a beneficiat de parteneriate încheiate cu CRCR si Institutul pentru Cercetarea si Prevenirea Criminalitatii (ICPC) care si-au declarat sustinerea pentru continuarea efortului de pregatire a unor reprezentanti ai organizatiilor rome pentru a interveni ca parte neutra în conflicte de natura etnica.

Grupul tinta al proiectului prezent sunt cei 22 de absolventi, reprezentanti ai organizatiilor neguvernamentale ale rromilor, formati în prevenirea si rezolvarea conflictelor prin metode alternative, respectiv mediere, facilitare si alte forme de asistare a partilor în conflict.

Proiectul a beneficiat de sustinere financiara din partea **Ambasadei Statelor Unite** în Bucuresti, prin **Public Affairs Section**.

Proiectul s-a axat pe urmatoarele activitati:

Asistenta tehnica si consultanta: Componenta de asistenta tehnica si consultanta oferite de echipa FDC a fost un raspuns concret si imediat pentru depasirea obstacolelor identificate în plan local la finalul proiectului de formare din 2002.

Asistenta acordata mediatorilor este cu atât mai importanta cu cât interventia neutra în conflicte, efectuata de o persoana specializata în domeniu, mediator sau facilitator, este înca o noutate în România, iar acceptarea ca modalitati viabile de interventie constructiva necesita o înțelegere mai aprofundata, sustinuta de o practica suficienta în domeniu.

Ateliere locale de lucru: Organizarea si derularea unor ateliere locale de lucru a reprezentat o continuare necesara pentru promovarea resurselor umane formate în 2002.

Întâlnirile au fost organizate în acele localitati în care mediatorii formati desfasoara o activitate semnificativa în vederea prevenirii si rezolvării disputelor, respectiv: Bucuresti, Galati, Cluj, Tecuci, Timisoara, Botosani, Iasi, Giurgiu si Craiova.

Întâlnirile locale au adus la aceeasi masa reprezentanti ai autoritatilor, Politiei si organizatiilor de rromi, pentru a construi dialogul sau pentru a-l consolida pe cel existent.

Întâlnirile au reprezentat cadrul propice de prezentare a modului în care mediatorii rromi au colaborat sau ar putea colabora cu autoritatile locale, cu Politia si cu rromii din comunitati, promovându-se un model de cooperare în prevenirea conflictelor la nivel local.

Mediatorii au avut oportunitatea de a-si promova în prezenta reprezentantilor Politiei si a autoritatilor propria activitate si pe cea a organizatiilor din care provin, iar abordarea profesionala în prezentarea activitatii si a unor situatii în care au intervenit, i-a ajutat pe reprezentantii autoritatilor sa înțeleaga mai bine posibilitatile roluri ale mediatorului în conflict.

Networking: Comunicarea activa si periodica a condus la aparitia unei retele a mediatorilor specializati în conflicte etnice care, prin grupul de discutii specializat si dedicat creat pe Internet, a permis un permanent transfer de informatii si mentinerea interesului pentru punerea în practica a cunostintelor teoretice acumulate. În plus, a fost acordata consultanta on-line individual sau pentru organizarea întâlnirilor locale.

Pentru îmbunatatirea coeziunii retelei, un eveniment precum seminarul organizat în cadrul proiectului a fost esential. Pe de o parte a creat cadrul ideal pentru schimbul de experienta, iar pe de alta parte a oferit posibilitatea de a verifica, îmbunatatii si înnoi informatiile si conceptele cu care se lucreaza, prin aportul adus de echipa de specialisti a FDC.

Partenerii în proiect

FUNDATIA PENTRU SCHIMBARI DEMOCRATICE

Misiune: promovarea drepturilor omului prin îmbunătățirea dialogului și construirea consensului utilizând tehnici de asistare de către o a treia parte neutră și imparțială (mediere, facilitare, planificare participativă).

Obiective:

- promovarea mijloacelor alternative de rezolvare a conflictelor prin asistarea de către o a treia parte neutră;
- îmbunătățirea comunicării între reprezentanții guvernamentali și ai organizațiilor neguvernamentale, pentru a identifica și rezolva probleme legate de dezvoltarea economică și socială;
- facilitarea accesului la informații pentru cei interesați de domeniul drepturilor omului și al minorităților, în relație directă cu rezolvarea conflictelor;

Activități:

- Programe de formare, consultanță și asistență în rezolvarea conflictelor;
- Promovarea mijloacelor Alternative de Rezolvare a Disputelor în România
  - în mediul juridic
  - în societatea civilă
  - în administrația publică
- Standardizarea ocupației de mediator

CENTRUL DE RESURSE PENTRU COMUNITATILE DE ROMI

Misiune: să devină cel mai important partener al organizațiilor neguvernamentale române din România, pentru a contribui la ameliorarea condițiilor de viață a comunităților de romi

Obiective:

- sprijinirea eforturilor comunităților de romi în vederea rezolvării problemelor specifice cu care acestea se confruntă,
- contribuția la identificarea și combaterea prejudecăților și a diferitelor forme de discriminare față de romi, precum și îmbunătățirea comunicării interetnice,

Activități:

- Programe de dezvoltare comunitară
- Campanii de educație civică
- Programe de instruire pentru tineri romi (pregătire complexă, jurnalism, etc.) și pentru funcționarii romi din Birourile Județene pentru Romi
- Monitorizarea implementării Strategiei pentru Îmbunătățirea Situației Romilor
- Dezvoltarea Rețelei Naționale a Romilor
- Gestionare de scheme de granturi PHARE destinate organizațiilor cu specific rom

INSTITUTUL PENTRU CERCETAREA ȘI PREVENIREA CRIMINALITĂȚII

Misiune: coordonare și control a activității structurilor de analiză și prevenire a criminalității din cadrul Inspectoratelor Județene de Poliție

Obiective:

- Să contribuie la îndeplinirea obiectivelor specifice asumate de Inspectoratul General al Poliției Române, inclusiv a celor direct legate de Strategia de Îmbunătățire a Situației Romilor
- Cercetarea fenomenului criminalității și identificarea cailor de prevenire a acestuia

Activități:

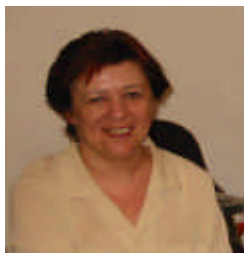
- Studii criminologice;
- Studii pentru probleme politienesti;
- Prevenirea infracțiunilor îndreptate împotriva persoanei;
- Prevenirea infracțiunilor îndreptate împotriva proprietății;
- Pregătirea poliștilor în domeniul activității comunitare și a drepturilor omului

Echipea de proiect

**Dorlin
Muresan**

- **coordonator proiect**, absolventa a Facultatii de Studii Economice în Limbi Straine, Academia de Studii Economice - Bucuresti, studii avansate postuniversitare în Geopolitici si Geostrategie, ASE – Bucuresti, coordonator proiecte la *Fundatia pentru Schimbari Democratice*.

Anca Ciuca

- **coordonator al echipei de traineri**, absolventa a Facultatii de Electrotehnica, Universitatea Politehnica Bucuresti, din 1992 multiple specializari internationale în domeniul rezolvarii conflictelor, participari multiple în proiecte vizând analiza si rezolvarea conflictelor interetnice, presedinte al *Fundatiei pentru Schimbari Democratice*.

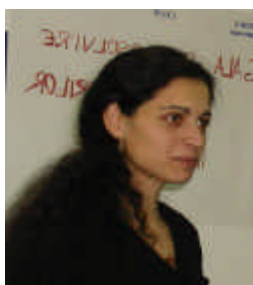
**Silviu
Erusencu**

- **trainer**, doctorand în domeniul conflictelor de grup, Facultatea de Sociologie, Universitatea Bucuresti, specializari internationale în conflicte interetnice, adjunct Sef-serviciu Prevenire la *Institutul pentru Cercetarea si Prevenirea Criminalitatii* din cadrul *Inspectoratului General al Politiei*.

Adrian Badila

- **trainer**, absolvent al Facultatii de Electrotehnica, Universitatea Politehnica Bucuresti, cursuri post-universitare în Administratie Publica la Universitatea Kentucky, Facultatea "Martin School of Public Policy and Administration", Lexington, SUA, cursuri de specializare în rezolvarea conflictelor si comunicare, consultant.

Maria Ursu

- **responsabil network**, absolventa a Facultatii de Drept, Universitatea Babes – Bolyai, Cluj – Napoca, coordonator proiecte la *Centrul de Resurse pentru Comunitatile de Rromi, Cluj-Napoca*.

**Elena
Cercelaru**

- **asistent proiect**, Master in Politici Publice la Facultatea de Stiinte Politice din Universitatea Bucuresti, absolventa a Facultatii de Stiinte Politice si Administratie Publica din Universitatea Bucuresti, , asistent program la *Fundatia pentru Schimbari Democratice*.

1. Introducere

CONTEXT GENERAL

Procesele de transformare politică și economică din ultimii zece - cinsprezece ani prin care trec o serie de țări, evenimente ce au avut loc în acești ani în lumea întreagă au creat o situație nouă.

“Speranța de progres, de pace și armonie se lovește ades de vechii dușmanii care reapar sau de apariția unor dispute legate de probleme noi. În acest context este necesar să facem diferența între conflicte violente și conflicte pasnice. Un număr mare de dispute și conflicte pasnice au loc în societățile pluraliste moderne. Dezvoltarea capacității de a trăi cu ele, de a te adapta, a le transforma și rezolva reprezintă o caracteristică importantă a țărilor moderne, avansate, democratice, de succes”¹.

În acest sens tehnicile de prevenire și rezolvare a conflictelor, pasnice sau violente, ar putea fi folosite mult mai extensiv în lume. Dar pentru aceasta important este să se pună accent pe dezvoltarea capacității locale pentru mediere și rezolvarea conflictelor.

“Utilizarea acestor abilități și procese ar trebui să evite capcana exportării sistemelor gata formate. Studiile arată că abordarea folosită în fiecare caz particular ar trebui să aibă o bază solidă în cultura locală și condițiile socio-politice. Provocarea principală este de a găsi cel mai potrivit echilibru între teorie, cunoștințele furnizate de specialiști și procese, adică tehnici dezvoltate de actori locali.”²

Începând din decembrie 1989, după euforia generală indusă de înlăturarea unui regim totalitar, în perspectiva schimbării, societatea românească s-a divizat în diverse grupuri care au început să acționeze pentru reformularea și fundamentarea intereselor, pozițiilor și atitudinilor, să se redefinescă social și cultural, influențând evoluția ulterioară a societății. Această perioadă de efervescentă socială a pus în evidență conflicte vechi, păstrate în stare latentă prin constrângere, dar și conflicte noi, generate chiar de schimbarea sistemului. În multe cazuri acest proces a capatat forme violente și manifestări agresive.

Din multitudinea violențelor de grup înregistrate la începutul anilor 90, cele care au avut cel mai mare impact mediatic și care au produs cele mai multe pagube materiale și victime omenești au fost cele interetnice. Violentele au pus în evidență „conflictul generat de diferențele culturale, conflict care are loc, desi nimeni nu-l dorește și din cauza căruia suferă toți”.³

Minoritățile etnice au reprezentat întotdeauna un procent semnificativ din populația României. În anul 1930, populația României (inclusiv Basarabia și Bucovina de Nord) era puțin peste 18 milioane de locuitori, iar românii reprezentau 73% după limba maternă și 71,9% după etnie. Conform recensământului din ianuarie 1992, structura populației era următoarea: români (89.4%), maghiari (7.13%), țigani (1.80%), germani (0.52%), ucraineni (0.29%), rusi-lipoveni (0.17%), sârbi (0.14%), turci (0.13%), tătari (0.11%), slovaci (0.09%), alte naționalități bulgari, evrei, croați, cehi, polonezi, greci, armeni s.a. (0.3%). Recensământul din 2002 arată că în România structura populației după etnie este următoarea: români (89,5%), maghiari (6,6%), rromi/ țigani (2,5%), germani (0,3%), ucraineni (0,3%), iar alte minorități reprezintă (0,8%).

Datele referitoare la numărul rromilor/ țiganilor care trăiesc în România sunt însă controversate. Dacă recensământul se bazează pe declarația personală asupra apartenenței etnice, există alte studii care identifică un număr diferit al rromilor care trăiesc în România. Astfel, *Minority Rights Group* estimează în 1995 numărul rromilor între 8,3% și 11,5%, iar *Consiliul European* apreciază în 2003 numărul acestora între 5,5% și 10,1% din totalul populației României (vezi Tabelul 1 în Anexa)⁴.

Alături de violentele înregistrate în Tg. Mureș între români și maghiari în martie 1990, din materialele date publicității, a rezultat că în perioada 1990 – 1995 au avut loc 33 de acțiuni violente ale unor grupuri de persoane îndreptate împotriva rromilor care locuiau de regulă la periferia localităților rurale.

Principalul obiectiv urmărit de cele 14.000 de persoane aparținând populației majoritare, precum și altor minorități – maghiari, germani, macedoneni etc - care au fost parte în aceste violente, a fost alungarea rromilor din comunitățile în care locuiau și distrugerea prin incendiere a locuințelor acestora (400 de case). Doar în două județe, Harghita și Covasna, au fost linsati de multime 6 rromi care erau considerați vinovați de comiterea unor fapte grave.

Scenariul pentru declansarea acestor violente a fost relativ același: pe fondul unor neînțelegeri generate de specificul condițiilor de viață a rromilor, cutumelor, a respingerii unor valori morale acceptate de restul comunității, a încălcării normelor juridice instituționalizate în societate, o faptă gravă (omor, viol, vătămare corporală) comisă de un rrom asupra unui membru al majorității etnice, a declansat o reacție de

¹ Roger Hill, *Structured Mediation and Dispute Resolution – a proactive approach to the world conflict challenge* – The Canadian International Institute for Applied Negotiation, June 2001, pg. 1

² Idem, pg. 2

³ Geert Hofstede, *Managementul structurilor multiculturale* - Editura Economica, 1996

⁴ Romani Criss, documente pregătite pentru seminarul „Romii în contextul politicilor europene: Planul de acțiune pentru îmbunătățirea situației Rromilor și Sinti din spațiul OSCE”, 12-13 februarie, 2004 [http://www.romanicriss.org/pdf/newsletter/Tabel 1 Recensământul 1992 2002.pdf](http://www.romanicriss.org/pdf/newsletter/Tabel%201%20Recensamantul%201992%202002.pdf)

pedepsire a întregii comunități. În unele cazuri, acțiunea „corectivă” a majorității a fost selectivă. De remarcat este faptul că anumite persoane aparținând majorității care erau banuite a fi în legătură cu rromii percepuți ca infractori, au fost supuse aceluși tratament, după cum rromii integrați în comunitate au participat alături de majoritari la alungarea celor neintegrați.

Prin contagiune socială, violențele din unele localități s-au propagat și asupra localităților în care tensiunile dintre populația majoritară și rromii ajunseseră la punctul critic. În paralel cu aceste violențe de grup, au avut loc și câteva mii de violențe interpersonale între persoane aparținând pe de o parte majorității, iar pe de altă parte rromilor. Impactul acestora asupra comunităților în care s-au produs nu a fost de dimensiunile celui din situațiile mai sus amintite, dar ele contribuie la menținerea unui climat de relativă insecuritate.

Vârfurile de violențe înregistrate la mijlocul anilor '90 cu situațiile conflictuale în care erau implicați etnici rromi ca exponenți ai unor comunități compacte, pareau a fi aparținut doar unei faze în evoluția relațiilor sociale care, odată depășită, nu mai avea să se reîntoarcă. Cu toate acestea, în septembrie 2003, Craiova a fost scena unui conflict de amploare, în care au fost implicați peste 300 de etnici rromi. Deși cauza conflictului a fost aparent de altă natură decât cea a conflictelor din 1990 - 1996, și au fost implicați cetățeni de etnie rromă în ambele tabere, conflictul a readus în prim plan importanța unei activități susținute și continue de prevenire a conflictelor cu componenta etnică. În Raportul Final al proiectului „Prevenirea și Rezolvarea Conflictelor Interetnice”, publicat în ianuarie 2003 și distribuit autorităților, a fost prezentat un studiu de caz ce prefigura situația de la Craiova, ceea ce demonstrează rădăcinile mai vechi ale conflictului⁵.

Strategia Națională pentru Îmbunătățirea Situației Rromilor

Pentru ca democrația să fie efectivă, statul și cetățenii trebuie să dea expresie conflictelor și să acționeze pentru rezolvarea acestora în interesul reciproc al părților implicate, inclusiv prin înlocuirea sistemelor adversariale, care plasează părțile în învins și învingător, acolo unde este posibil, cu un sistem consensual.

Rezolvarea conflictului presupune o abordare multidisciplinară incluzând psihologia, sociologia, psihologia socială, studii juridice, relații internaționale și așa mai departe. Toate acestea constituie baza mijloacelor alternative de rezolvare a conflictului. Mai mult decât atât, instituții ca familia, școala și biserica, au un rol important în formarea unei atitudini pozitive de abordare a conflictului prin eliminarea violenței ca mod de rezolvare a acestuia, dar și a reconstrucției după producerea traumelor.

Prin adoptarea în 2001 a **Strategiei Naționale pentru Îmbunătățirea Situației Rromilor, HG 430/2001**, Guvernul României a fundamentat eforturile pluridisciplinare pentru reducerea discrepantelor socio-economice ale majorității comunităților de rromi față de restul locuitorilor României și a recunoscut nevoia de a integra eforturile făcute de instituțiile statului și de organizațiile neguvernamentale rromone, nerromone și internaționale.

Strategia este rezultatul unui efort comun al Guvernului și al organizațiilor reprezentative ale comunităților de rromi, și a fost semnată și asumată de Ministerele Sănătății și Familiei, Muncii și Solidarității Sociale, Educației și Cercetării, Culturii și Cultelor, Tineretului și Sportului, Internelor, Aparării Naționale, Administrației Publice, Informațiilor Publice, Agriculturii, Alimentației și Padurilor, Finanțelor, Agenția Națională pentru Protecția Copilului și Adopție, precum și de organizațiile neguvernamentale membre GLAR – Grupul de Lucru al Asociațiilor Rromilor: Romani Criss, Aven Amentza, Agenția de Dezvoltare „Împreună”, Partida Rromilor, Uniunea Democrată a Rromilor – Alba Julia, Fundația Wassdas - Cluj, Uniunea Rromilor – Constanta, O Del Amentza – Deva, Alianța Democrată a Rromilor Liberi Sasa - Petrosani, Centrul Crestin al Rromilor – Sibiu, etc.

Strategia reprezintă o asumare politică ce vizează politici sociale, direcții de acțiune pentru 10 ani și un plan de măsuri pentru o perioadă de 4 ani (2001 - 2004).

Obiectivele generale ale Strategiei cuprind: prevenirea și combaterea discriminării instituționale și sociale, păstrarea identității etniei rromilor, asigurarea șanselor egale pentru atingerea unui standard decent de viață și stimularea participării etniei rromilor la viața economică, socială, culturală, educațională și politică a societății.⁶

Din perspectiva prevenirii conflictelor cu componenta etnică, Strategia își propune:

- să combată în primul rând **cauzele** majorității acestor conflicte: sărăcia, lipsa locuințelor, a locurilor de muncă, pregătirea școlară și profesională insuficientă sau neadecvată, tendințele discriminative,

⁵ „Prevenirea și Rezolvarea Conflictelor Interetnice - Raport Final - Decembrie 2002”, editat de Fundația pentru Schimbări Democratice, Ianuarie 2003

⁶ **Raport privind progresele înregistrate în Implementarea Strategiei de Îmbunătățire a Situației Rromilor**, Ministerul Informațiilor Publice, București, aprilie 2003

- sa sprijine **rezolvarea constructiva a conflictelor** care apar, prin încurajarea colaborarii la nivel local dintre APL si organizatiile neguvernamentale rome si serviciile descentralizate, precum si prin trasarea unor sarcini referitoare la rezolvarea conflictelor acelor institutii si functionari responsabili de implementarea Strategiei.

Prioritatile strategice pentru perioada 2001 - 2004

Planul General de Masuri pentru perioada 2001-2004 include, printre altele, activitati care au ca obiectiv dezvoltarea unui climat social pasnic si tolerant prin comunicare si educatie interculturala si prevenirea conflictelor cu componenta etnica prin:

- Prezentarea de catre Ministerul de Interne a unui pachet de masuri privind prevenirea si combaterea discriminarii în relatia cetateanului cu Ministerul de Interne;
- Identificarea si rezolvarea operativa a starilor tensionate sau conflictuale, susceptibile a genera violenta familiala, comunitara sau interetnica;
- Prezentarea unui program national de prevenire a infractionalitatii si educare juridica a populatiei de rromi si difuzarea în cadrul comunitatilor de rromi a unor publicatii cu caracter educativ;
- Prezentarea în colaborare cu ONG-uri si MMSS, a unui program de formare a mediatorilor sociali si a formatorilor din rândul tinerilor rromi, pentru comunitatile de rromi;
- Prezentarea în colaborare cu ONG-uri si comunitatile de rromi, a unor programe de formare a mediatorilor scolari si de formare si perfectionare pentru cadrele didactice în domeniul educatiei interculturale;
- Sprijinirea proiectelor de cercetare si educatie interculturala.

Exemple de activitati derulate în domeniul rezolvarii conflictelor

Activitatile cuprinse în *Planul General de Masuri* au fost realizate în grade diferite, unele fiind în curs de realizare, iar unele masuri identificate ar trebui sa aiba un caracter permanent pentru a avea rezultate durabile. Din rapoartele privind implementarea Strategiei reiese nevoia de sprijin, atât la nivel central cât si local, din partea organizatiile rromilor, aceasta colaborare aflându-se în numeroase cazuri înca în faze de început. Implementarea strategiei este completata de o serie de actiuni, proiecte si programe dezvoltate de organizatii neguvernamentale, altele decât cele ale rromilor, în parteneriat cu autoritati locale, institutii si servicii descentralizate.

Prezentam câteva **proiecte derulate de organizatii ale rromilor** care au vizat formarea de specialisti rromi capabili sa previna si sa intervina constructiv în conflicte etnice.

Centrul de Resurse pentru Comunitatile de Romi⁷ a desfasurat Programe de instruire sustinute de instructorii rromi menite sa contribuie la întarirea capacitatii institutionale si operationale ale ONG-urilor rome. Prin Programul de *Facilitare si Dezvoltare Comunitara*, si-a propus sa ofere modele efective de facilitare si dezvoltare comunitara în 24 de comunitati interetnice din Transilvania si Banat. "*Reteaua Nationala a Romilor*" (RNR) urmareste sa sprijine la nivelul întregii tari o retea de organizatii neguvernamentale cu specific rrom, capabile sa lucreze în parteneriat cu autoritatile si comunitatile locale pentru formularea de solutii concrete la problemele specifice aparute.

Centrul Romilor pentru Politici Publice Aven Amentza a aplicat în cele 41 de judete, Planul de actiune "*Romii 2002 – Împreuna pentru Europa*", care a avut ca scop constituirea unei *baze de date* referitoare la rromi si a programelor pentru rromi, la nivel local, constituirea si dezvoltarea unei *institutii de formare* si reprezentare identitara pentru minoritatea roma. Un exemplu de proiect în domeniul promovarii tolerantei a fost si *Caravana nationala de educatie interculturala, prevenire si combatere a discriminarii fata de rromi*, desfasurata în parteneriat cu administratia locala în toate judetele tarii.

Centrul Romilor pentru Interventie Sociala si Studii „Romani CRISS” a participat la formarea unei retele de *mediatori scolari* locali, cadre didactice si reprezentanti de asociatii civice, care se reunesc periodic, pentru definirea si elaborarea programului de instruire continua pentru educatorii care lucreaza cu copii rromi. Romani Criss a format 84 de *mediatori sanitari* (femei rome cu nivel de instruire mediu) care sa fie angajati de catre Ministerul Sanatatii si Familiei prin intermediul Directiilor de Sanatate Publica judetene. De asemenea, *Departamentul Sanitar* din cadrul „**Romani CRISS**” a elaborat "*Ghidul de utilizare al mediatorului sanitar*", iar organizatia dezvolta si sustine o retea de monitori pentru sesizarea si raportarea cazurilor de discriminare.

---

⁷ vezi: www.romacenter.ro

2. Scurta descriere a proiectului

Proiectul **Dezvoltarea Sprijinului Local pentru Interventii Neutre în Conflicte Etnice** a fost inițiat de Fundația pentru Schimbări Democratice (FDC) ca urmare directă a concluziilor formulate la finalul programului de formare derulat în 2002.

Derulat ca *proiect pilot*, programul de formare în **Prevenirea și Rezolvarea Conflictelor Interetnice** a inclus 22 de reprezentanți din organizațiile neguvernamentale ale romilor, persoane interesate de modalitățile de prevenire și rezolvare a conflictelor prin metode alternative, cum ar fi medierea, facilitarea sau asistarea părților în negociere. Obiectivul programului a fost pregătirea unor reprezentanți ai organizațiilor romilor pentru a interveni ca parte neutră în conflicte cu componenta etnică.

Sesiunile de instruire a câte 3 zile/ modul și elaborarea studiului de caz ca lucrare de absolvire, au însumat 304 ore de formare profesională, iar Programul de formare a cuprins șase module de training cu următoarele teme:

1. *Analiza conflictului*; forme de manifestare ale conflictului
2. *Minorități etnice*: context istoric și legal
3. *Conflicte interetnice*: specific, forme de intervenție, prevenire
4. *Comunicare*: bariere și depășirea barierelor de comunicare
5. *Negociere* și negociere asistată (mediere)
6. *Strategii* de prevenire și intervenție

Proiectul **Dezvoltarea Sprijinului Local pentru Interventii Neutre în Conflicte Etnice**, derulat în perioada iunie 2003 – aprilie 2004, urmărește sprijinirea punerii în aplicare a cunoștințelor teoretice dobândite anterior și încercarea să răspundă nevoilor de asistență identificate de absolvenți la punerea în practică a abilităților de intervenție neutră în conflicte cu componenta etnică sau în relația cu autoritățile. Necesitatea de a dezvolta acest proiect a reieșit din analiza situațiilor cu care se confruntau participanții în momentul aplicării metodelor alternative de soluționare a conflictelor la nivelul localităților unde își desfășoară în mod curent activitatea.

Acest proiect **sprijină la nivel local** punerea în aplicare a metodelor de intervenție neutră în conflict, având următoarele **obiective**:

- **Îmbunătățirea abilităților de intervenție în dispute** a absolvenților prin menținerea unui contact nemijlocit cu echipa FDC. Astfel, în cazul unor situații conflictuale în care mediatorii au intervenit și au solicitat ajutorul, echipa i-a sfătuit și asistat, fie prin telefon sau posta electronică, fie direct, prin asistență acordată la fața locului.
- **Promovarea medierii, în comunități și la nivelul autorităților**, prin editarea unui pliant bilingv româna-romaneș și includerea experiențelor din diverse localități în raportul–studiu elaborat la finalul proiectului.
- **Recunoașterea ca experți de către autorități și potențiali beneficiari** a absolvenților programului de formare. Pentru aceasta au fost organizate întâlniri locale (în București, Botosani, Iasi, Tecuci, Galati, Cluj, Dej, Timisoara, Craiova și Giurgiu) cu reprezentanți ai autorităților și instituțiilor publice cu scopul de a forma grupuri de lucru pentru a identifica situații conflictuale în care se poate interveni în colaborare cu specialiștii romi.
- **Încurajarea unui schimb permanent de experiență între absolvenții programului de formare** prin crearea unui e-group și organizarea unui seminar pentru completarea cunoștințelor și evaluarea activității la nivel local.

Factorii de risc

RISURI INTERNE

Comunicarea

Nivelul de dotare al organizațiilor în care activează absolvenții programului de pregătire este foarte diferit pentru că, în general, acestea sunt organizații bazate pe voluntariat și au beneficiat de surse de finanțare sporadice, provenite din donații, cotizatiile membrilor și sponsorizări pentru mici proiecte locale.

Pentru a-i include pe toți participanții în procesul informativ, au fost folosite toate mijloacele de comunicare disponibile (posta electronică, posta normală, telefon și fax). Cu toate acestea, procesul de comunicare a fost anticipat ca dificil. Accesul la mijloace de comunicare eficiente, cum sunt posta electronică (e-mail) sau telefon mobil era deja identificat ca dificil în cazul a jumătate dintre absolvenți.

Pe perioada derulării proiectului, comunicarea a presupus un efort permanent, iar perioadele lungi de răspuns din partea absolvenților a condus la mari întârzieri în colectarea datelor și pregătirea planului de acțiune pentru organizarea întâlnirilor locale.

Seminarul organizat la Gilau, Cluj în noiembrie, 2003 a avut o contribuție majoră în restabilirea legăturii cu unii dintre participanți și clarificarea anumitor aspecte legate de derularea viitoarelor activități din cadrul proiectului.

Dinamica personală

La momentul începerii programului de formare, respectiv martie 2002, o parte din absolvenți erau studenți în diverse centre universitare. Pentru cei care urmau să finalizeze cursurile universitare în vara anului 2003, era de așteptat să apară schimbarea organizației alături de care activează, poate chiar și schimbări de domiciliu dintr-o localitate în alta.

În plus, *toți* participanții în programul de formare în *Prevenirea și Rezolvarea Conflictelor Interetnice* au mai participat anterior sau chiar în paralel cu derularea acestuia, la cursuri de formare în alte domenii. Acest fapt a condus în câteva situații (2 absolvenți) ca, ulterior absolvirii cursurilor universitare, aceștia să se implice total în alte proiecte derulate în domenii conexe (facilitare comunitară), care beneficiau de o finanțare suficientă pentru a asigura un venit lunar ca angajați permanenți.

Pe de altă parte, procesul de analiză și raportare a cazurilor în care urmau să intervină absolvenții necesită timp, în condițiile în care aceștia sunt deja angrenați în activitatea propriilor organizații și în munca de teren, iar implicarea lor în prezentul proiect este bazată pe voluntariat.

Lipsa unei perspective imediate de organizare a medierii ca activitate economică distinctă (plata serviciilor de mediere), lipsa cadrului legal specific și slabă înțelegere din partea societății românești în general a rolului și funcțiilor sociale ale mediatorului, era de așteptat să reducă dorința absolvenților de a parcurge perioada de ucenicie și, respectiv, implicarea în proiect a absolvenților.

RISURI EXTERNE

Cadrul în care se implementează proiectul la nivel național

Datorită lipsei unei legislații – cadru prin care să se reglementeze activitatea expertului în intervenții ca parte neutră în conflicte și a mediatorului, cursurile derulate până în prezent, atât de *Fundatia pentru Schimbări Democratice*, cât și de alte organizații sau instituții, au vizat doar dezvoltarea de abilități ca forme de perfecționare profesională (vocational training).

Cu alte cuvinte, la cursuri au fost invitate persoane care doreau să abordeze altfel (constructiv) situații conflictuale cu care se confruntau în propria activitate la locul de muncă.

Îmbunătățirea cunoștințelor teoretice și dezvoltarea de noi abilități de intervenție neutră și constructivă în conflict se lovește în practica de bariere de mentalitate la nivelul societății, de preconcepții privind rezolvarea situațiilor conflictuale la nivelul managementului și chiar de slabă înțelegere și cunoaștere a domeniului din partea finanțatorilor.

Pe de altă parte, încă din faza de derulare a Programului de formare, absolvenții au semnalat posibilitatea de confuzie de termeni între *mediator școlar*, *mediator sanitar* și *mediator format* în programul de *Prevenire și Rezolvarea Conflictelor Interetnice*. Fiecare din cele trei programe de formare au fost structurate în concordanță cu Standarde ocupaționale proprii, recunoscute oficial și pe

baza carora în prezent sunt incluse în *Codul Ocupatiilor din România (COR)* ocupatiile de mediator scolar, mediator sanitar si mediator.

Toate programele de formare mai sus mentionate **nu** au beneficiat de finantari constante, ceea ce a condus la discontinuitati în punerea în practica a cunostintelor acumulate si a abilitatilor dezvoltate.

Existenta ca document normativ a *Strategiei pentru Îmbunatatirea Situatiei Romilor* a creat o baza solida pentru formularea obiectivelor proiectului si stimularea interesului autoritatilor de a participa la întâlnirile locale organizate ca ateliere de lucru.

Cadrul în care se implementeaza proiectul la nivel local

Relatiile la nivel local între autoritati si organizatiile rromilor sunt foarte diferite ca forma de relationare si experienta de colaborare, asa cum a reiesit din analiza facuta cu absolventii cursurilor la finalul Programului de formare în *Prevenirea si Rezolvarea Conflictelor Interetnice*. Chiar societatea civila a rromilor este extrem de eterogena la nivelul întregii tari, ea aflându-se în general într-o faza de început. Procesul este îngreunat si de tendintele nationale sau locale de polarizare a vietii asociative si implicare a politicului în definirea prioritatilor.

Transpunerea în practica a prevederilor *Strategiei pentru Îmbunatatirea Situatiei Romilor* este extrem de diferentiata de la o localitate la alta, fie datorita unei cunoasteri si a unei *experiente reduse de formulare de programe* pentru rezolvarea anumitor probleme ale comunitatii, fie datorita *ponderii diferite a etnicilor rromi* în structura populatiei localitatii.

Experientele de lucru anterioare, înregistrate de autoritatile locale si serviciile publice deconcentrate ale statului cu parteneri credibili din partea rromilor constituie un factor important în sustinerea interesului de a lucra cu experiti rromi în prevenirea si rezolvarea conflictelor etnice.

Faza de formare în care se afla societatea civila a rromilor la nivel national, cu inerentele cautari identitare, se reflecta si la nivel local prin *divergentele* existente între organizatiile neguvernamentale ale rromilor.

Parteneriat

Pentru a contracara riscurile formulate anterior, *Fundatia pentru Schimbari Democratice* a identificat parteneriatul ca forma activa de crestere a gradului de sustinere la nivel national, dar si local a obiectivelor proiectului, atât din partea autoritatilor publice locale si centrale, cât si din partea societatii civile a rromilor.

ROLUL SI IMPLICAREA PARTENERILOR LA NIVEL NATIONAL ÎN PROIECT

- **Fundatia pentru Schimbari Democratice**, în calitate de coordonator al proiectului, a raspuns de derularea activitatilor de consultanta si asistenta, participarea specialistilor rromi si invitarea reprezentantilor din administratia locala si institutii centrale reprezentate la nivel local, elaborarea materialelor ce au fost distribuite în cadrul întâlnirilor, precum si elaborarea si tiparirea unui pliant, a Raportului final si a unui CD-ROM multi-media;
- **Institutul pentru Cercetarea si Prevenirea Criminalitatii**, în calitate de partener, a participat cu specialisti în domeniul rezolvării conflictelor, a pus la dispozitie sala si facilitatile tehnice (flip-chart, projector) pentru derularea întâlnirilor, a asigurat participarea Politiei si invitate a altor institutii publice centrale si locale la întâlnirile de lucru organizate;
- **Centrul de Resurse pentru Comunitatile de Romi**, în calitate de partener, a participat cu specialisti la derularea proiectului si administrarea grupului de discutii, si a colaborat pentru identificarea reprezentantilor locali ai organizatiilor de rromi la întâlniri;

ROLUL SI IMPLICAREA PARTENERILOR LOCALI ÎN PROIECT

- **Organizatia Tinerilor Romi din judetul Galati "ILO TERNO"**: are experienta anterioara de conlucrare cu autoritatile locale si alte organizatii neguvernamentale pentru rezolvarea problemelor specifice comunitatilor de rromi. **ILO TERNO** a identificat câteva domenii prioritare în care doreste sa desfasoare activitati, respectiv: asistenta juridica, protectia minorilor din familiile cu probleme deosebite, dezvoltarea unor retele de educatie sanitara, alfabetizarea celor ramasi în afara procesului scolar,

medierea conflictelor inter și intraetnice. **ILO TERNO** a contribuit major la identificarea factorilor locali interesați de utilizarea medierii și a expertizei absolvenților programului de formare pentru prevenirea unor conflicte locale cu conotație etnică, precum și la invitarea acestora la întâlnirile locale.

- **Organizatia Studentilor Romi ROMANO SUNO – Cluj Napoca:** desfasoara activitati în domeniul social, cultural, educational, umanitar, profesional, economic și Drepturile Omului. Proiectele derulate au ca scop promovarea culturii rromani, îmbunătățirea imaginii comunităților de rromi, promovarea educatiei școlare în cadrul comunităților de rromi, îmbunătățirea accesului cetățenilor etnici rromi la serviciile oferite de Primaria Cluj, precum și promovarea și stimularea voluntariatului în rândul tinerilor rromi. **ROMANO SUNO** a contribuit la organizarea întâlnirii locale de la Cluj prin invitarea unor parteneri locali (alte organizații ale rromilor) și a unor membri ai asociației.
- **Fundatia pentru Dezvoltarea Sociala a Romilor RAMSES – Dej:** are ca obiective facilitarea accesului copiilor și tinerilor rromi la mijloace de educație și dezvoltare, sprijin pentru cetățenii etnici rromi adulți la încadrarea în munca și eliberarea actelor de identitate, precum și ajutoarea rromilor bătrâni. **Fundatia RAMSES** dezvoltă proiecte care promovează înțelegerea și educația interculturală, iar în parteneriat cu administrația publică locală din Dej, implementează proiecte pentru dezvoltarea locală a organizațiilor neguvernamentale ale rromilor din zona. **Fundatia RAMSES** a contribuit la organizarea întâlnirii de la Cluj Napoca prin invitarea unor reprezentanți din partea Primăriei Dej și a Poliției, precum și prin participarea la dezbaterile din cadrul întâlnirii.
- **Alianta pentru Unitatea Rromilor – filiala Tecuci:** înființată ca urmare a necesității organizării rromilor din municipiul Tecuci, asociația a contribuit major la creșterea încrederii între rromi și autoritățile locale, precum și la o mai bună înțelegere între diferitele neamuri de rromi din această localitate. **AUR Tecuci** derulează proiecte și activități în colaborare cu reprezentanți din următoarele domenii: educație, biserică, autorități locale și Poliție. **AUR Tecuci** a contribuit major la organizarea întâlnirii locale prin invitarea reprezentanților instituțiilor publice, identificarea salii pentru desfășurarea întâlnirii și identificarea și invitarea mediatorilor formați prin alte programe de formare.
- **Asociația PARUDIMOS – Timisoara:** și-a propus să îmbunătățească imaginea comunităților de rromi prin diferite activități și proiecte, printre care realizarea emisiunii în limba românească la TVR Timisoara și la Radio Timisoara. **PARUDIMOS** a participat la organizarea întâlnirilor locale în colaborare cu *Inspectoratul Județean de Poliție – Departamentul Prevenire*, și participarea cu reprezentanți ai organizației la dezbaterile din cadrul întâlnirii.
- **Asociația “DIVANO ROMANO” – Botosani:** activează pentru consolidarea relațiilor dintre comunitatea de rromi locală, organizațiile de rromi și autorități, și a reușit să atragă membrii comunității rromilor în activitățile organizației, să schimbe atitudinea autorităților publice față de comunitatea de rromi, precum și atitudinea celei din urmă față de autorități. „**DIVANO ROMANO**” a contribuit la organizarea întâlnirii locale prin colaborarea cu *Inspectoratul Județean de Poliție – Departamentul Prevenire*, împreună cu care a identificat factorii locali interesați și a lansat invitații către aceștia, precum și participarea cu reprezentanți ai asociației la dezbaterile din cadrul întâlnirii.
- **Asociația Studentilor și Tinerilor Romi ROMANITIN – Iasi:** asociația militează pentru îmbunătățirea situației tinerilor etnici rromi din zona Modovei, și are drept scop crearea cadrului organizatoric necesar întrunirii, dezvoltării personalității și conștiinței civice proactive a acestora.
- **Partida Romilor Social – Democrata – Organizatia Judeteana Giurgiu:** prin proiectele dezvoltate, organizația urmărește să realizeze și să mențină o comunicare permanentă între comunitatea rromilor, ONG-uri și instituțiile publice, să promoveze tinerii rromi în comunitate și să prevină relații sociale generatoare de conflict. **PRSD Organizatia judeteana Giurgiu** a contribuit activ la organizarea întâlnirii locale, invitarea reprezentanților instituțiilor publice, administrației locale și identificarea salii de întâlnire. De asemenea, reprezentanții locali ai contribuit semnificativ la dezbaterile din cadrul întâlnirii și au venit cu sugestii pentru continuarea colaborării.
- **Asociația “ROMANO EURO - DROM” – Craiova:** înființată de tineri studenți rromi din Craiova care au sesizat necesitatea unei implicări active în rezolvarea problemelor sociale ale comunității rromilor, organizația s-a implicat în ultimii patru ani în foarte multe activități și proiecte. Prin implementarea acestora organizația și-a propus să identifice și să sprijine formarea unei elite intelectuale a rromilor care să constituie modele pentru rromi, să stimuleze implicarea activă a tinerilor, să prevină toate formele de rasism și să contribuie la îmbunătățirea comunicării dintre rromi și ne-rromi etc. „**ROMANO EURO - DROM**” a contribuit activ la organizarea întâlnirii locale la Craiova prin invitarea altor organizații ale rromilor cunoscute și recunoscute pe plan local, precum și prin participarea cu reprezentanți ai asociației la dezbaterile din cadrul întâlnirii.

Structura si obiectivele activitatilor din proiect

Nr. crt.	Activitati	Rezultate masurabile	Rezultate asteptate
I.	CONSULTANTA SI ASISTENTA TEHNICA		Crearea unui sistem de ucenicie pentru absolventii Programului de Formare în <i>Prevenirea si Rezolvarea Conflictelor Interetnice</i>
	1. Asistenta oferita absolventilor pentru a-si evalua relatiile la nivel local cu autoritatile publice, alte ONG-uri si mass-media si a dezvolta o strategie de îmbunatatire a acestora.	9 "harti" a relatiilor locale (una pentru fiecare organizatie locala partenera)	Dezvoltarea capacitatii a noua ONG-uri ale rromilor de a se relaciona cu alte institutii la nivel local, cu scopul de a colabora la prevenirea si rezolvarea conflictelor în care sunt implicate grupuri locale ale rromilor.
	2. Consultanta bazata pe evaluari realizate periodic	Sistem de consultanta on - line (estimata la 2 zile pe luna)	Consultanta si ghidare a absolventilor pentru a utiliza abilitatile de interventie neutra si a depasi greutatile întâlnite în practica
	3. Evaluare continua a absolventilor bazata pe contributia lor în cadrul retelei, a rapoartelor de interventie, a contributiei la dezvoltarea unor proiecte locale menite sa rezolve situatii conflictuale legate de etnicitate	O schema unitara de evaluare individuala pentru absolventi în perioada de ucenicie, cuprinzând: • 1 dosar de evaluare; • 1 raport lunar de evaluare; • 1 fisa de interventie/ de conflict completata de fiecare absolvent	Elaborarea unei grile pentru a evalua periodic realizarile individuale si dezvoltarea abilitatilor absolventilor programului de formare
	4. Asistenta tehnica în interventii ca parte neutra, în cazul în care absolventii au nevoie de ajutor sau în cazul formarii unei echipe mixte (etnic vorbind) de interventie.	17 portofolii personale de interventii ca parte neutra, prin: • Asistenta tehnica în interventii (2 zile/luna) • 2 interventii neutre identificate si pregatite	Dezvoltarea pentru fiecare absolvent a unui portofoliu de interventii ca parte neutra
II.	PRODUCEREA SI DISTRIBUIREA UNUI PACHET INFORMATIONAL	10 comunitati locale care iau cunostinta de posibilitatea interventiei neutre si de resursele existente	Cresterea gradului de constientizare la nivelul publicului în ceea ce priveste interventia neutra
	1. Editarea unui pliant bilingual	1 pliant pregatit în româna si romanesh pentru informare publica referitor la mediere	Elaborarea unei prezentari a legislatiei care prevede medierea si a avantajelor utilizarii acesteia în rezolvarea disputelor
	2. Tiparirea pliantului	2000 pliante tiparite	
	3. Distribuirea	2000 pliante distribuite	Îmbunatatirea canalelor de comunicare la nivel local
III.	ÎNTÂLNIRI LOCALE	10 comunitati locale pregatite sa foloseasca instrumentele de interventie neutra în conflicte etnice	Integrarea noii expertize în retea locala a institutiilor si societatii civile care cauta sa abordeze în mod constructiv conflictele etnice existente
	1. Pregatirea întâlnirilor	Identificarea si invitarea reprezentantilor administratiei locale, Politie, Jandarmerie, Sanatate publica, Agentiile de ocuparea fortei de munca, Inspectorate scolare, mass-media, alte ONG-uri locale	Verificarea si îmbunatatirea hartii relatiilor locale create si dezvoltate de fiecare ONG de rromi local implicat în proiect
	2. Întâlnirile	10 comunitati locale identifica conflicte etnice potrivite pentru interventia neutra	Cresterea capacitatii de cooperare locala în vederea rezolvarii conflictelor etnice prin asistenta neutra

IV.	RAPORT	Un raport cuprinzând situatiile identificate pentru interventia neutra în conflicte etnice la nivelul comunitatilor locale, si referitor la sprijinul acordat de localitatile locale	Îmbunatatirea si acumularea de noi informatii privind oportunitatile de aplicare a interventiei neutre în conflicte etnice la nivelul comunitatilor locale
	1. Cercetare pentru raport	10 întâlniri locale, 17 dosare de evaluare si rapoarte de interventie analizate	Identificarea unor momente cheie ale activitatii pentru a promova instrumentele interventiei neutre, si pentru relationarea cu autoritatile si societatea civila la nivel local
	2. Editarea raportului	Un Raport bilingv (Român – Englez), cuprinzând expertiza acumulata în acest proiect	
	3. Tiparirea	500 Rapoarte, format A4	
	4. Distribuirea	500 de Rapoarte distribuite prin posta si direct	
	5. Includerea raportului pe site în Internet	Raportul inclus pe site-ul FDC	Cresterea vizibilitatii rezultatelor proiectului
V.	Reteaua	1 retea a absolventilor în prevenirea si rezolvarea conflictelor etnice	Cresterea sustenabilitatii/ durabilitatii activitatii de prevenire si rezolvare a conflictelor etnice
	1. Dezvoltarea unor canale de comunicare dedicate mediatorilor absolventi	1 grup electronic de discutii stabilit si administrat de CRCR	Crearea unui canal permanent de comunicare pentru absolventi si echipa de asistenta
	2. Organizarea unui seminar de trei zile la Cluj cu specialistii în prevenirea si rezolvarea conflictelor etnice	Un seminar de 3 zile pentru 20 de persoane organizat si derulat la Gilau, Cluj (15 de absolventi, 3 experti din partea FDC si 2 din partea CRCR)	• Schimb de experienta între absolventi si echipa de asistenta • continuarea procesului de formare si consolidare a echipei început în timpul programului • Identificarea de noi cai de dezvoltare a retelei
	3. Evaluarea modului de functionare a retelei	4 evaluari periodice a modului de functionare a retelei si a ceea ce este necesar pentru a o îmbunatati	Cresterea sustenabilitatii/ durabilitatii retelei

Grupul tinta

Desi proiectul s-a adresat tuturor celor 22 de absolventi ai Programului de formare *Prevenirea si Rezolvarea Conflictelor Interetnice* derulat în anul 2002, doar 17 dintre acestia s-au implicat activ în derularea sa (vezi **Anexa 1: Lista participantilor, organizatia cu care lucreaza, datele de contact**).

Implicarea lor a dovedit seriozitatea cu care privesc activitatea de interventie neutra, precum si dorinta sincera de a promova local cunostintele acumulate. Mai mult, prin prezenta în numar mare a colegilor din organizatie la întâlnirile locale, si organizatiile neguvernamentale din care provin si-au manifestat interesul deosebit de a sustine interventia neutra în rezolvarea conflictelor etnice.

Toate aceste organizatii urmaresc sa contribuie, în colaborare cu autoritatile la nivel local si/sau alte organizatii neguvernamentale, la promovarea socio-economica si politica a etniei rromilor, cresterea accesului la servicii publice, asigurarea egalitatii de sanse pentru etnicii rromi si cresterea numarului de rromi care parcurg programul educational general si obligatoriu asigurat prin sistemul national de educatie.

3.1. Asistența tehnică și consultanța

De ce a fost nevoie de Asistența tehnică și Consultanța?

Întregul proiect a fost construit în jurul ideii de a-i sprijini pe absolvenții cursurilor de "Prevenirea și Rezolvarea Conflictelor Interetnice" pentru a pune în aplicare în mediul în care își desfășoară ei activitatea a cunoștințelor dobândite prin parcurgerea programului de formare. Activitatea de asistență tehnică și consultanță a fost proiectată în relație directă cu recomandările formulate la finalul programului de formare⁸ și care au avut ca bază obstacolele identificate de participanți în încercările de a interveni în disputele locale.

Rezultatul așteptat al întregii activități de asistență și consultanță a fost de a dezvolta și verifica în practică un sistem general valabil de **UCENICIE** pentru absolvenții cursurilor de formare în rezolvarea conflictelor și mediere.

Activitatea a fost coordonată de FDC, dar au fost implicați și partenerii la nivel național, respectiv CRCR și ICPC, fiecare pe domeniul său de competență.

ASISTENȚA TEHNICĂ

Mediatorii au fost asistați pentru a **evalua și analiza mediul instituțional** în care lucrează, pe baza unui chestionar elaborat de echipa de proiect, referitor la relaționarea locală a absolvenților și a organizațiilor din care aceștia fac parte. Chestionarul a avut ca scop să îi ajute să-și formuleze obiectivele pe termen mediu privind îmbunătățirea comunicării cu autoritățile și alte organizații la nivel local, precum și pentru a-și largi aria de cooperare, în situația în care doresc să fie cunoscuți și recunoscuți pe plan local ca experți în rezolvarea conflictelor etnice.

FDC și ICPC au **facilitat comunicarea** absolvenților cu șefii de departamente din Inspectoratele Județene de Poliție, primari, viceprimari și reprezentanți ai Prefecturii, netezind astfel drumul spre colaborări viitoare între organizațiile din care aceștia provin și autoritățile publice locale.

Tipărirea unui *pliant bilingv româna – romanesh* (vezi **Anexa 2**) a constituit un instrument de **promovarea medierii într-un context interetnic**. Continând elemente despre caracteristicile și avantajele medierii, precum și trimiteri la actele legislative care recomandă medierea, pliantul i-a ajutat pe mediatorii să disemineze un mesaj unitar și clar expertiza lor în mediere. Fiind conceput bilingv, pliantul a avut o influență și asupra echilibrului de putere dintre mediatorul rrom și interlocutorul său - român, rrom, sau de altă etnie -, contribuind la creșterea respectului față de cultura rromani.

Consultanța a avut ca obiectiv și **creșterea vizibilității** absolvenților și a organizațiilor în care activează. Partenerii în proiect au transmis periodic comunicate de presă către mass-media locală și centrală, precum și prin listele electronice de discuții adresate organizațiilor neguvernamentale, iar implicarea **ICPC** în cadrul întâlnirilor organizate la nivel local, a contribuit la înregistrarea unei prezențe semnificative și numeroase a jurnaliștilor și creșterea impactului mediatic al programului de formare și al prezentului proiect.

Unul dintre cele mai importante aspecte ale activității de asistență l-a constituit facilitarea de către echipa **FDC** a discuțiilor din cadrul întâlnirilor locale, acestea reprezentând în mai multe dintre cazuri **intervenții neutre** în situații locale tensionate.

CONSULTANȚA

Consultanța oferită de echipa **FDC** s-a concentrat în principal pe trei teme.

Prima temă a fost aceea referitoare la intervențiile în conflicte. Mediatorii s-au consultat cu echipa **FDC** asupra abordării unor conflicte și a strategiilor de intervenție. În acest sens, consultanța s-a referit cel mai adesea la *abordarea partilor* implicate pentru a accepta un mediator, la *neutralitate* și dificultățile ce apar pentru păstrarea acesteia pe perioada intervenției, precum și la *posibilitatea de a negocia* când mediatorul însuși sau organizația acestuia este parte în conflict.

A doua temă s-a referit la *îmbunătățirea relaționării la nivel local* a mediatorilor în vederea unei colaborări mai eficiente cu reprezentanții Poliției și autorităților locale pentru prevenirea și rezolvarea unor conflicte. În acest sens s-a discutat și despre rolul întâlnirilor locale organizate în proiect și modul în care

---

⁸ Raport final *Prevenirea și rezolvarea conflictelor interetnice*, editat de FDC și CRCR, ianuarie 2003, <http://fdc.org.ro/ro/publications/index.html>

mediatorii ar putea utiliza cât mai bine asocierea lor la un grup profesional, aflat sub girul FDC, CRCR și ICPC.

A treia tema de consultanță a fost data de necesitatea de a *continua perfecționarea profesională a mediatorilor* și de dezvoltarea de către organizațiile acestora a unor activități legate de medierea și prevenirea conflictelor.

Pentru a putea răspunde nevoilor individuale de consiliere și pentru a urmări și evalua evoluția profesională a fiecăruia dintre absolvenți, echipa FDC a elaborat un chestionar de intervenție (**Anexa 3**).

Întâlnirile locale și seminarul organizat la Gilau – Cluj au oferit prilejul de a discuta nevoile de dezvoltare profesională ale mediatorilor și au fost identificate modalități în care partenerii în proiect ar putea promova mai departe medierea și activitatea mediatorilor.

CONCLUZII ȘI RECOMANDARI

Componenta de asistență tehnică și consultanță a proiectului a fost foarte bine primită de participanți, fiind practic un răspuns concret pentru depășirea obstacolelor identificate în plan local la finalul proiectului de formare.

A reieșit clar că, pentru a influența echilibrul de putere pe plan local și a contribui la inițierea unui dialog care să conducă la o relație de parteneriat între organizațiile romilor și instituțiile publice, este nevoie de implicarea unei instituții ierarhic superioare sau/ și a unei organizații recunoscute la nivel național pentru expertiza în domeniu.

Asistența acordată mediatorilor este cu atât mai importantă cu cât intervențiile neutre în conflicte efectuate de un profesionist – mediator, conciliator sau facilitator - sunt încă practici noi în România, iar acceptarea lor ca modalități viabile necesită o mai aprofundată și mai clară înțelegere.

3.2. Întâlniri locale de lucru

De ce a fost nevoie de întâlniri de lucru locale?

Integrarea expertizei de intervenție neutră în rețeaua locală a instituțiilor publice și societății civile care caută să abordeze în mod constructiv conflictele etnice existente, a fost identificată ca posibilă prin organizarea unor întâlniri la care să fie invitați reprezentanți ai părților interesate.

Pe lângă oportunitatea de a se cunoaște mai bine, întâlnirile locale au fost proiectate ca un prilej de a face cunoscut conceptul de mediere și intervenție neutră, resursele locale existente - absolvenții programului de formare -, dar și de a clarifica unele aspecte legate de existența celor trei tipuri de mediatori incluși în Codul Ocupațiilor din România (COR): mediator școlar, mediator sanitar și mediator.

Întâlnirile au fost organizate în acele localități în care absolvenții desfasoară o activitate semnificativă în vederea prevenirii și rezolvării conflictelor, respectiv: București, Galați, Cluj-Napoca, Tecuci, Timișoara, Botoșani, Iași, Giurgiu și Craiova. La întâlnirea de la Cluj-Napoca au fost invitați și absolvenții care activează în Dej, împreună cu reprezentanți ai Primăriei, Consiliului local și ai Poliției. La aceste întâlniri au fost aduși la aceeași masă reprezentanți ai autorităților locale, ai Poliției, ai altor servicii deconcentrate ale statului (inspectorate școlare, direcții de sănătate, agenții pentru ocuparea forței de muncă, etc.) și ai organizațiilor de rromi pentru a construi un dialog între aceștia sau pentru a-l consolida pe cel existent. Pusi față în față, aceștia au putut să ia cunoștință de nevoile și problemele fiecărei părți și să identifice ariile unde pot acționa împreună pentru a găsi soluții.

Pentru pregătirea la nivel central a întâlnirilor, **ICPC** a implicat structurile sale teritoriale, respectiv Departamentele de Prevenire din cadrul Inspectoratelor Județene ale Poliției Române. Acestea, împreună cu mediatorii rromi din localitate, au cooperat pentru organizarea întâlnirii. Delegarea responsabilității organizării întâlnirilor de lucru către ofiterii de prevenire și reprezentanții organizațiilor rromilor, a constituit un prim pas în stimularea cooperării la nivel local.

Există elemente comune ale întâlnirilor, dar și elemente specifice determinate de factori precum zona culturală în care se află localitatea (regiuni istorice), atitudinea autorităților față de organizațiile rromilor, experiența anterioară de colaborare, etc..

Interesul față de expertii în intervenția neutră în conflicte nu a fost unitar, însă în fiecare localitate cel puțin una din autoritățile reprezentate și-a manifestat dorința expresă de colaborare pentru rezolvarea unei probleme identificate chiar în cadrul întâlnirii. Poliția și autoritățile la nivel local și-au exprimat în majoritatea întâlnirilor deschiderea și disponibilitatea de a purta un dialog și de a crea parteneriate cu organizațiile de rromi și cu absolvenții programului de formare. S-au reînnoit acorduri, s-au pus bazele unor noi parteneriate între mediatori și autorități, s-au încheiat protocoale de colaborare și au fost făcute propuneri concrete pentru colaborări viitoare.

Copleșite de multitudinea sarcinilor ce le revin în relație cu cerințele formulate în cadrul procesului de integrare europeană, dar și de complexitatea problemelor sociale și economice cu care se confruntă, autoritățile la nivel local detin rareori inițiativa în formularea unor proiecte în parteneriat. În cele mai multe cazuri, trecerea de la nivelul declarativ al cooperării la cel concret, de derulare a unor activități comune de prevenire a conflictelor, depinde exclusiv de mediatorii rromi și de organizațiile acestora.

Descrierea cadrului întâlnirilor

Fiecare întâlnire a fost *pregătită în avans*, ținând cont de relațiile locale pre-existente între autorități și absolvenți, precum și de evenimente care puteau implica toată atenția și preocuparea autorităților în perioada preconizată. Pregătirea întâlnirilor a presupus un efort diferit din partea partenerilor în proiect, în unele situații fiind necesară o vizită preliminară a echipei de proiect pentru a construi dialogul între viitorii parteneri locali.

Toate întâlnirile au decurs după o *agenda* asemănătoare.

Prima parte a fost alocată pentru prezentarea proiectului, a activităților desfășurate deja de autorități pentru implementarea Strategiei Naționale pentru Îmbunătățirea Situației Rromilor la nivel local, precum și a activităților absolvenților la nivel local în scopul prevenirii și soluționării situațiilor conflictuale.

A doua parte a întâlnirilor a cuprins conceptele privind medierea și intervenția neutră în conflicte, susținerea legislativă a activității de mediere, precum și clarificarea diferentelor între obiectivele programelor de formare a mediatorilor școlari, mediatorilor sanitar și mediatorilor specializați de FDC și CRCR.

Toate întâlnirile au inclus și o parte de discuții libere facilitate de unul din experții FDC, prin care s-a urmărit identificarea unor posibilități de colaborare între mediatori și reprezentanții autorităților publice.

La fiecare întâlnire au participat în medie aproximativ 30 de invitați, având o reprezentativitate importantă pentru factorii locali interesați: prefecți, subprefecți, primari, viceprimari, consilieri, reprezentanți ai inspectoratelor județene de specialitate, șefi ai IJPR, ai Compartimentelor de Prevenire și ai altor departamente din Poliție, președinți de organizații, precum și lideri locali romi.

Compartimentele de Prevenire din Inspectoratele Județene ale Poliției Române au avut un rol definitoriu în organizarea pe plan local a întâlnirilor. În toate cazurile a fost constant încurajată colaborarea cu absolvenții programului de formare în *Prevenirea și Rezolvarea Conflictelor Interetnice* și cu organizațiile în care activează aceștia. Colaborarea s-a referit în principal la identificarea unei săli pentru desfășurarea întâlnirii și invitarea reprezentanților autorităților și ai altor organizații ale romilor.

Mapele cu materialele de prezentare ale proiectului și organizațiilor partenere au fost pregătite și puse la dispoziție de FDC.

NEVOI ȘI PROBLEME

Întâlnirile locale au fost organizate ca *atelier de lucru* și au dat prilejul participanților să își exprime nevoi, nemulțumiri, probleme, să facă sugestii, să pună întrebări, să ceară lamuriri. Unele dintre ele s-au regăsit în majoritatea întâlnirilor avute, altele sunt specifice.

În cadrul tuturor întâlnirilor locale au fost discutate și probleme legate de situația economică precară, lipsa locurilor de muncă – în special pentru cetățenii etnici romi – cauzate fie de nivelul de educație și de pregătire profesională scăzut în principal datorită accesului dificil la o educație de calitate, fie lipsei de educație juridică. În viziunea participanților romi, dar și a reprezentanților autorităților, acești factori generează cele mai multe incidente și conflicte. Discriminarea a fost adusă în discuție doar în întâlnirile de la Craiova și de la Botosani, localități în care organizațiile ale romilor au și formulat plângeri în instanță în cazuri concrete de discriminare etnică.

Un lucru subliniat în toate întâlnirile de participanți este nevoia de comunicare, de dialog între părți (instituții și comunitățile romilor), de cunoaștere reciprocă.

S-a precizat însă că se dorește ca acest dialog să fie unul *firesc*, care să pornească din dorința părților de a realiza ceva împreună, și nu pentru că instituțiile sunt constrânse de la nivel central, fiind o cerință a Uniunii Europene.

În cursul întâlnirilor reprezentanții autorităților au subliniat cât de important pentru dialog este ca romii să fie *asistați să își identifice interesele și să își formuleze nevoile și prioritățile*.

Este nevoie de informare și de *educație* formală și informală, educație civică atât pentru români cât și pentru etnicii romi. Necesitatea educației a fost adusă în discuție în toate întâlnirile pentru că multe neînțelegeri, conflicte cu autoritățile sunt determinate de necunoaștere. Spre exemplu, este absolut necesar ca modul de organizare al Poliției, limitele de competență și procedurile legale prin care cetățenii se pot adresa autorităților să fie cunoscute pentru a diminua *teama de autorități*.

Programul de formare în *Prevenirea și Rezolvarea Conflictelor Interetnice* a inclus și aspecte legate de modul de organizare a instituțiilor publice locale și a Poliției ca serviciu deconcentrat. Discuțiile din cadrul întâlnirilor au demonstrat totuși că absolvenții au încă probleme de înțelegere a sistemului administrației publice din România și mai au nevoie de asistență specializată pentru a se familiariza cu procedurile legale utile în cazul unui conflict în care s-au înregistrat încălcări ale legii. Participanții romi au reclamat lipsa unor persoane din cadrul autorităților care să îi informeze pe romi și faptul că ei resimt această lipsă de informații despre și de la autorități.

Discuțiile au arătat că acest *concept de mediere* este foarte puțin cunoscut la nivelul autorităților inclusiv al Poliției, motiv pentru care apar confuzii de înțelegere a activității mediatorului, dar și asupra cui, când și cum poate interveni ca parte neutră pentru rezolvarea situațiilor conflictuale. Reprezentanții autorităților au cerut ca și ei să fie incluși în programe de instruire referitoare la intervenția neutră și procesul de mediere.

În plus, există *confuzii* referitoare la activitatea unui „mediator” datorate menționării unor calificări ca „mediator sanitar” și „mediator școlar” în cadrul *Strategiei pentru Îmbunătățirea Situației Romilor*, precum și programelor de instruire derulate în parteneriat cu serviciile deconcentrate ale ministerelor de resort semnate ale Strategiei.

Rivalitățile locale între organizațiile rromilor, între liderii tradiționali și noile generații care au un alt nivel de instruire și un alt orizont de așteptare, au fost scoase în evidență în cadrul fiecărei întâlniri. Deschiderea spre dialog cu toate organizațiile rromilor exprimată de autorități în cadrul întâlnirilor este în unele localități un prilej de teamă pentru pierderea unor „privilegii” venite din relația de pseudo-monopol al reprezentativității etniei de către organizații cu „tradiție”.

Deși în cadrul întâlnirilor sau anterior acestora tinerii mediatori rromi au cerut liderilor tradiționali să îi susțină în munca lor, a apărut evidența preocupării pentru pierderea poziției în comunitate a acestora din urmă. Unii dintre lideri și-au exprimat teama de pierdere a tradițiilor legate de *judicata de pace* prin aplicarea tehnicilor de rezolvare a conflictelor de către noile ONG-uri, precum și scepticismul cu privire la capacitatea mediatorilor de a rezolva conflicte, mai ales în comunitățile cu un nivel de instruire foarte scăzut. De altfel, o problemă apărută se referă la cât de posibilă este medierea (cu succes) într-o comunitate în care liderul nu dorește implicarea mediatorului, deși părțile în conflict ar solicita medierea.

Anumite probleme și nevoi exprimate și-au găsit răspuns în formularea de sugestii și identificarea unor oportunități chiar în cadrul întâlnirilor, altele însă necesită un dialog mai îndelungat pentru construirea încrederii între părți.

SUGESTII ȘI OPORTUNITĂȚI

O sugestie făcută atât de autorități cât și de rromi a fost de a organiza *întâlniri periodice* între rromi și reprezentanții autorităților pentru identificarea problemelor și găsirea de soluții. În comune, întâlnirile cu șefii de post pentru informarea cetățenilor rromi și a reprezentanților acestora sunt foarte importante.

Mediatorii pot face legătura între comunitatea de rromi și autorități pentru exercitarea de către aceștia a atribuțiilor în bune condiții (intervenții, perchezitii, cercetări, etc.). De altfel șefii de post au sugerat apelarea la mediatori atunci când sunt solicitați să intervină în situații care le depășesc atribuțiile. Putem vorbi astfel de posibilitatea colaborării între Poliție/ șefii de post/agenții de poliție și mediatori/organizații ale rromilor în diferite situații și conflicte prezentate în cadrul discuțiilor (la sfârșitul majorității întâlnirilor reprezentanții Poliției s-au arătat foarte interesați în a lucra cu mediatorii rromi și în a cunoaște mai mult despre mediere). Colaborarea ar putea determina consolidarea statutului mediatorului rrom în zonă. Este nevoie ca mediatorii să tina legătura cu liderii locali și cu liderii comunităților de rromi. Aceasta și pentru a evita ca activitățile mediatorilor rromi în colaborare cu Poliția sau alte autorități locale să fie percepută de comunitate ca și “colaborationism”.

În comunitățile unde metodele tradiționale de rezolvare a conflictelor (*JUDECATA DE PACE*) sunt foarte puțin utilizate, mediatorul ar putea avea un rol foarte important în prevenirea violențelor, lucru susținut atât de mediatori, cât și de reprezentanți ai autorităților locale. Problema care se ridică în acest caz, semnalată în mai multe întâlniri este legată de acoperirea costurilor activității de mediator. *Cine plătește munca mediatorului?*

În dezvoltarea și menținerea relației mediatorului cu autoritățile este important ca acesta să tina un “REGISTRU” cu intervențiile și cu asistența acordată părților aflate în dispută, tocmai pentru a face o dovadă a activității în discuțiile cu autoritățile publice. Din discuții a reieșit faptul că serviciile descentralizate, mediatorii și organizațiile rromice pot colabora în derularea unor activități concepute pentru comunitățile de rromi, lucru posibil mai ales atunci când există *experiențe pozitive anterioare* în derularea unor proiecte.

În cadrul întâlnirilor participanții au subliniat cât de importantă este *formarea de noi mediatori și creșterea numărului celor la care se poate apela la nivel local*. Autoritățile locale și organizații neguvernamentale și-au manifestat dorința să susțină pentru replicarea acestui tip de proiecte (formare și asistență pentru începerea activității) și în alte domenii.

Interesul acordat medierii de către unii reprezentanți ai mass - media poate veni în susținerea unei campanii de informare publică pentru a face cunoscută medierea, specialiștii existenți, avantajele utilizării medierii, precum și exemple de succes din activitatea mediatorilor. Deschiderea jurnalistilor la nivel local poate avea un impact semnificativ la nivel central. De exemplu, întâlnirea locală de la Timișoara a fost prezentată pe larg în ziarul “Jurnalul Banătean” din 27 noiembrie 2003, articolul cuprinzând și declarațiile domnului comisar Silviu Erusencu referitoare la importanța evenimentului și a subiectelor abordate.

Întâlnirile organizate au reprezentat în primul rând un prilej pentru a identifica probleme, nevoi, oportunități comune indiferent de zonă, autorități sau ONG-uri ale rromilor prezente. În același timp în cadrul întâlnirilor au fost aduse în discuție chestiuni specifice determinate de diverși factori locali (relațiile dintre autorități și cetățenii etnici rromi, relațiile dintre Prefectura, Primărie, Poliție, disponibilitatea de a purta un dialog și de a colabora etc.)

ELEMENTE SPECIFICE DIFERITELOR ÎNTÂLNIRI LOCALE

București, 18 septembrie 2003

Întâlnirea a fost organizată astfel încât să marcheze începerea componentei de promovare la nivel local a conceptului de mediere și să asigure o viitoare participare cât mai largă la întâlnirile locale a reprezentanților autorităților centrale din teritoriu (direcțiile de sănătate, agenții locale pentru ocuparea forței de muncă, protecția copilului, etc.).

În același timp, acesta a fost un bun prilej pentru a prezenta proiectul și obiectivele sale, precum și cine sunt partenerii strategici și care este motivația pentru susținerea acestui parteneriat. Gazda întâlnirii a fost Inspectoratul pentru Cercetarea și Prevenirea Criminalității din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române, iar în cuvântul de întâmpinare dl. *Chester de Poliție Gabriel Vasile Nita*, Directorul institutului a fost subliniat faptul că proiectul se înscrie în eforturile Poliției Române de a contribui la transpunerea în fapte a prevederilor *Strategiei pentru Îmbunătățirea Situației Romilor* adoptată de Guvernul României în 2001. Directorul Centrului de Resurse pentru Comunitățile de Romi, dl. *Florin Moisa*, a făcut aprecieri extrem de favorabile cu privire la calitatea și conținutul programului de formare și a eforturilor depuse de echipa de traineri coordonați de *Fundatia pentru Schimbări Democratice* de a adapta componenta practică a programului la nevoile exprimate de reprezentanții organizațiilor de romi.

Au fost prezenți reprezentanți ai tuturor agențiilor și direcțiilor implicate în procesul de implementare al Strategiei, iar din discuții a reieșit nivelul foarte redus de cunoaștere în domeniul intervenției neutre în rezolvarea conflictelor, precum și despre procesul de mediere. Medierea este asociată de majoritatea celor prezenți cu programele derulate pentru pregătirea mediatorilor școlari și a mediatorilor sanitari.

Deși medierea ca proces structurat de asistare a părților în dispută este prevăzută deja ca alternativă în legislația privind soluționarea conflictelor de muncă, în legea pentru prevenirea violenței în familie și în legislația privind discriminarea, aplicarea acestor prevederi se lovește de lipsa unor cunoștințe teoretice minime ale celor care trebuie să formuleze norme de aplicare.

Galati, 16 octombrie 2003

În perioada 1999 – 2000, *Inspectoratul Județean Galati al Poliției Române* a derulat un proiect în parteneriat care a avut ca scop formarea a 50 de „mediatori romi”. Programul cursurilor a fost de fapt axat pe Drepturile Omului și Drepturile Minorităților și a cuprins teme legislative de interes pentru comunitățile romilor. Participanții la aceste cursuri au fost în principal tineri romi din județul Galati, pentru că cerința de bază era ca aceștia să aibă cel puțin studii medii. Rolul ulterior al absolvenților era acela de a educa și de a informa comunitățile romilor în probleme legislative, dar și de a colabora cu Poliția pentru asistarea etnicilor romi atunci când se produc încălcări ale legii.

Din cei 50 de „mediatori romi” formați de IJPR Galati, doar 2 - 3 au mai ținut ulterior legătura cu instituția, restul neimplicându-se. Principala acuza a fost că fondurile alocate pentru proiect s-au concentrat pentru partea de instruire, iar activitatea lor ulterioară, deși foarte solicitantă, era doar pe baza de voluntariat.

Discuțiile din cadrul întâlnirilor s-au concentrat în primul rând pe explicarea diferențelor între „mediatorul” format de IJPR Galati și absolvenții programului de formare în *Prevenirea și Rezolvarea Conflictelor Interetnice*.

Întâlnirea a pus în evidență faptul că, datorită slabei cunoașteri a conceptului de mediere - ca negociere asistată - și a rolului mediatorului - ca a treia parte neutră și imparțială -, cuvintele *MEDIERE* și *MEDIATOR* au fost excesiv și abuziv utilizate, producând confuzii cu consecințe din cele mai bizare.

Ca rezultat imediat al întâlnirii, primarul *Municipiului Galati* l-a invitat pe *Victor Facalet* (absolventul programului de formare organizat de FDC și CRCR), să lucreze împreună cu Primăria în probleme legate de implementarea la nivel local a *Strategiei Naționale pentru Îmbunătățirea Situației Romilor*. Un domeniu prioritar identificat în întâlnire este cel al locuințelor pentru romi.

Cluj, 11 noiembrie 2003.

Atât în alocuțiunea de deschidere a întâlnirii rostită de Adjunctul Inspectorului Șef al IJPR Cluj, cât și în cea a președintelui Alianței pentru Unitatea Romilor – filiala Cluj (dl. Rudi Varga), s-a subliniat faptul că în zona Clujului nu sunt situații conflictuale deosebite cu românii, iar în cele care apar sporadic s-a intervenit prompt pentru *aplanarea* lor. Dl. Varga a ținut să precizeze că singurele probleme care există se datorează unor grupuri de romi venite din alte zone și care s-au stabilit în zona Clujului.

Deși din afirmațiile liderului local al rromilor ar putea să reiasă că situația este foarte bună, discuțiile au relevat faptul că o posibilă situație conflictuală este la nivel local între comunitățile de rromi autohtone și grupurile de rromi nou venite și stabilite în zonă. Tot domnul Varga a subliniat faptul că nu dorește implicarea mediatorului în medierea conflictelor, forma tradițională - cea a *JUDECATII DE PACE* - fiind suficientă și verificată în timp.

Din intervențiile celorlalți reprezentanți ai rromilor prezenți la întâlnire (unii dintre ei lideri în localități mai mici din județ) a reieșit însă dorința de a aplica medierea, de a apela la serviciile mediatorilor formați și chiar de a fi incluși în viitoare programe de formare. S-a menționat că la Câmpia Turzii își doresc mediator la nivel local, în primul rând pentru facilitarea aplicării *Legii 416 a Veniturii Minim Garantate*.

La întâlnire au fost invitați și absolvenții programului de formare, respectiv dna **Alina Covaci** care activează în Cluj-Napoca, și dl. **Gelu Moldovan**, care activează în orașul Dej. Din Dej, Gherla și Câmpia Turzii au participat și consilierii locali și reprezentanți ai Poliției. Ei au prezentat activitatea desfășurată deja de absolvenții programului de formare în *Prevenirea și Rezolvarea Conflictelor Interetnice* în colaborare cu autoritățile din localitate și impactul deosebit al acestor activități la nivel local. Participanții din Dej, Gherla și Câmpia Turzii și-au declarat susținerea pentru formarea de noi medieri care să aibă atât cunoștințele teoretice, cât și abilitățile practice necesare pentru a interveni constructiv în conflicte în care sunt implicați etnici rromi.

Tecuci, 21 noiembrie 2003

Datorită discuțiilor din întâlnirea de la Galați în care au fost menționate și alte programe de pregătire a unor tipuri de medieri (școlar, sanitar sau formați de Poliția Galați), iar municipiul Tecuci se afla pe raza județului Galați, la această întâlnire s-a propus să fie invitate toate persoanele din localitate care au fost incluse anterior în programe de formare ca „medieri”. Identificarea a presupus un efort deosebit din partea partenerului local, dna **Georgeta Plescan**, președinta *Alianței pentru Unitatea Rromilor – filiala Tecuci*, pentru a întocmi liste cu foști absolvenți și a afla actualul lor domiciliu. Dna *Plescan* a beneficiat de sprijinul deosebit al Poliției Municipiului Tecuci și al Departamentului Prevenire din cadrul IJPR Galați, dl Comisar Șef *Ion Victor*. În final a participat la întâlnire doar o persoană formată prin programul derulat de IJPR Galați, dl. Ionel Dobrin, care a continuat să conlucreze cu Poliția din localitate, ca voluntar, după absolvire și a putut fi localizat.

Totți reprezentanții autorităților prezenți la întâlnire au ținut să aprecieze în mod deosebit eforturile depuse de dna *Georgeta Plescan* pentru prevenirea unor violențe la nivel local (exemplu: distribuirea sumelor cuvenite conform *Legii 416 a Veniturii Minim Garantate*) sau chiar în rezolvarea unor conflicte locale (între elevi la școală și în afara școlii, între membrii comunității rromilor din Tecuci, etc.). Dna *Plescan* lucrează cu Primăria Tecuci în mod constant (zilnic), dar relația de colaborare nu este oficializată. Preocuparea permanentă pentru îmbunătățirea situației rromilor din localitate și activitatea permanentă desfășurată în relația cu autoritățile (reprezentare, asistare, educare) au făcut ca dna *Georgeta Plescan* să fie recunoscută drept lider de toți rromii din localitate, caz mai puțin întâlnit în comunitățile tradiționale de rromi.

O propunere lansată la întâlnirea de la Tecuci a fost aceea de a se analiza posibilitatea de extindere a modelului de mediere aplicat de absolvenții programului de formare și în comunitățile din imediata apropiere a orașului și chiar în comunele din zonă, în special în Comunele Brahasesti și Munteni. În aceste comunități există grupuri masive de rromi Ursari, marea lor majoritate fără acte de identitate, imposibil de constituit, întrucât nu au nici certificate de naștere și care nu au fost niciodată incluși în sistemul de învățământ. Tot în Tecuci, datorită bunei colaborări cu conducerea unor școli din oraș și cu unii șefi de post s-a propus familiarizarea elevilor cu noțiunile de rezolvare nonviolenta a conflictelor, respectiv a intervenției părții neutre. La sfârșitul întâlnirii de la Tecuci reprezentanta LADO și-a manifestat intenția de a semna un protocol de colaborare cu AUR Tecuci pentru formularea unor proiecte comune.

Timisoara, 26 noiembrie 2003

Întâlnirea din Municipiul Timisoara a fost marcată de divergențele dintre diferite organizații ale rromilor, dar și de conflictul între generații. Absolventul programului de formare și partenerul local în proiect, dl. **Valentin Pepenel**, activează într-o organizație de tineri, *Asociația Studenților Romi PARUMIDOS*. Membrii asociației sunt majoritatea studenți la *Facultatea de Sociologie, secția Asistența Socială*, din cadrul *Universității de Vest* și sunt orientați către proiecte sociale adresate comunităților de rromi din județul Timis.

Tinerii rromi prezenți la întâlnire și-au manifestat dezamagirea că sunt încă foarte puțin luați în seamă, iar tendința autorităților este de a lucra doar cu o singură organizație, cel mai adesea chiar cu o

singura persoana perceputa ca reprezentativa. Colaborarea acestora cu rromii se reduce astfel la vechile „colaborari cu bulibasa”, afirma tinerii studenti rromi.

Pe de alta parte, liderii traditionali, care si-au constituit organizatii neguvernamentale, cu caracter politic sau religios, au un îndelungat istoric al relatiei cu autoritatile. Aceste relatii au un important rol în legitimarea propriei pozitii în fata grupurilor de rromi de pe raza judetului.

Lideri informali au încercat chiar sa conteste apartenenta la etnie a unor tineri studenti, dar au revenit asupra acestor afirmatii dupa ce li s-a adus ca si contra-argument existenta la dosarul scolar a recomandarilor facute chiar de ei studentilor prezenti în momentul înscrierii la facultate. (Conform legislatiei privind *discriminarea pozitiva*, anual sunt alocate locuri speciale pentru tineri rromi care vor sa studieze în universitati, iar în regulamentele universitatilor se prevede ca acestia trebuie sa faca dovada ca sunt rromi printr-o recomandare din partea unei organizatii a rromilor, recunoscuta de autoritati la nivel local.

Din contextul discutiilor a rezultat un interes deosebit al tuturor liderilor locali de a participa direct sau de a-si desemna reprezentanti la viitoarele cursuri de formare în *Prevenirea si Rezolvarea conflictelor*.

Întâlnirea a fost prezentata în numarul 189 al „Jurnalului Banatean”, aparut în data de 27 noiembrie 2003 si a inclus si câteva interviuri cu persoanele prezente.

Botosani, 16 decembrie 2003

Întâlnirea locala a coincis cu vizita Ambasadorului Frantei în judet, motiv pentru care Primarul municipiului Botosani a participat doar la prima parte a întâlnirii. A doua parte a întâlnirii s-a derulat în prezenta doar a reprezentantilor Politiei, ceea ce a restrâns discutiile despre colaborarea cu mediatorii rromi la cazurile în care ei pot colabora cu Politia. Desi s-a abordat doar acest aspect al colaborarii mediatorilor, s-a putut aprofunda discutia si au fost analizate posibilitati concrete de interventie a mediatorilor.

În Botosani exista o Comisie Mixta Locala pentru problemele rromilor, comisie care se întâlnește lunar si analizeaza impactul proiectelor derulate, identificând totodata ce ar fi de facut pentru perioada urmatoare. Ca urmare, o serie de proiecte aflate în derulare au parteneri multipli, respectiv Politie, Consiliul Local, Consiliul Judetean, Primaria si organizatii ale rromilor, între care si DIVANO ROMANO în care activeaza dl. Bilian Ferariu, absolvent al cursurilor de formare în *Prevenirea si Rezolvarea conflictelor*. Conform declaratiei reprezentantului Corpului Gardienilor Publici, ca urmare a acestei cooperari, în anul 2003 s-a înregistrat o scadere semnificativa a incidentelor în care au fost implicati etnici rromi. Departamentul Judiciar din IJPR Botosani a precizat faptul ca în 2003 în municipiul Botosani s-a înregistrat doar o tâlhărie (furt cu violenta) fata de 11 în 2002, în care au fost constant implicati etnici rromi.

Din discutii a reiesit ca metodele traditionale de rezolvare a conflictelor, respectiv *JUDECATĂ DE PACE*, este foarte putin utilizata în judetul Botosani, iar reprezentarea prin lideri de tip *BULIBASA* este în multe situatii contestata. Din afirmatiile facute, a rezultat ca se lucreaza dificil cu ei, atunci când exista, pentru ca de multe ori încearca sa își promoveze propriile interese financiare si chiar sa profite de existenta unor proiecte finantate din exterior pentru propriul interes.

Iasi, 18 decembrie 2003

Organizarea si derularea întâlnirii din Iasi a fost profund afectata de existenta unor relatii tensionate între Prefectura si organizatiile tinerilor rromi. Exista o mare reticenta din partea partenerilor FDC la nivel local, respectiv **Margareta Hochin** si **Iulian Dinu** de a colabora cu autoritatile locale. Aceasta reticenta este explicabila prin disponibilitatea redusa sau foarte redusa la dialog a autoritatilor locale din Iasi, inclusiv Politie, pe care o pun pe seama influentei Subprefectului de a boicota activitatea tinerilor rromi în judet.

În încercarea de a depasi aceasta criza, echipa de proiect a decis sa utilizeze acelasi model de colaborare locala pentru organizarea întâlnirii. Astfel, întâlnirea de la Iasi a fost pregatita sub coordonarea Departamentului de Prevenire din cadrul IJPR Iasi, dar **Asociatia Studentilor si Tinerilor Romi ROMANITIN** a participat în organizare doar pâna la un punct. Ruperea colaborarii a fost marcata de momentul în care Departamentul Prevenire a intrat în dialog cu Prefectura pentru a cere sprijinul pentru pregatirea si derularea întâlnirii. Profitând de faptul ca întâlnirea a coincis cu Ziua Nationala a Minoritatilor din România, Subprefectul de Iasi a propus invitarea reprezentantilor tuturor minoritatilor de pe raza judetului, iar din partea rromilor au fost invitate doar organizatiile cu care s-a colaborat „bine”.

În cuvântul oficial de deschidere, dl. Subprefect a ținut să precizeze că tinerii rromi nu au ce căuta în sediul Prefecturii Iași, citam: „personal i-am dat afara din Prefectura”, invocând motive de comportament. Întâlnirea de la Iași a arătat că, înainte de a promova colaborarea cu mediatorii locali pentru prevenirea și rezolvarea conflictelor etnice, trebuie acționat pentru rezolvarea crizei provocată de conflictul dintre Prefectura și o parte a organizațiilor rromilor, inclusiv cea care include tinerii cu studii superioare sau studenți. Aceștia au fost catalogați de către Subprefectul Iașului a fi „galagiosi și lipsiți de respect față de autorități și de cei mai în vârstă, pun întrebări și incită la dezobediință”.

Giurgiu, 11 februarie 2004

Întâlnirea de la Giurgiu a fost organizată în parteneriatul local dintre ofiterul de la compartimentul de prevenire a criminalității și absolventul cursurilor de formare în *Prevenirea și Rezolvarea conflictelor*, dl. **Marius Neagu**, membru la Partida Romilor Social Democrată – Organizația Județului Giurgiu. Derulată în sediul Consiliului Județean, întâlnirea s-a bucurat de o prezență numeroasă din partea autorităților și a presei.

În cuvântul de deschidere, dl. *Stefan Cîrligea* – adjunct șef IJPR Giurgiu – a menționat faptul că în 2003, numărul participanților rromi la acțiunile infracționale a scăzut la jumătate, acesta fiind și rezultatul colaborării foarte bune dintre structurile de Poliție și reprezentanții rromilor din județ.

În încercarea de a pune în practică abilitățile de mediator, dl. *Marius Neagu* a precizat că s-a lovit de reticenta persoanelor din instituțiile publice, dar și de bariere financiare. El a înaintat și o cerere oficială pentru a fi angajat ca mediator de Prefectura, cerere care a rămas fără răspuns.

Doamna *Fieraru Stefania*, inspector Inspectoratul Școlar Giurgiu, a atras atenția asupra faptului că, deși de doi ani Ministerul Educației pune la dispoziție locuri rezervate pentru rromi în instituțiile de învățământ liceal și superior, până în anul 2002 în Giurgiu nu s-a înregistrat nici o solicitare. Doar în anul 2002 a primit prima cerere din partea dl. *Marius Neagu* pentru a se înscrie la Facultatea de Științe Politice și Administrative din București. Motivul principal al acestei lipse de cereri este acela că părinții nu își declară copiii, absolvenți de școala generală, ca aparținând etniei rromilor.

Reprezentantul Biroului Județean pentru Rromi organizat în cadrul Prefecturii Giurgiu a propus ca prin viitoarele cursuri să fie formați mediatorii și din rândul cetățenilor majoritari.

Radio România Actualități, în emisiunea *Pulsul Zilei*, difuzată la ora 18.00 în cursul aceleiași zile, a inclus un reportaj special dedicat întâlnirii de la Giurgiu.

Craiova, 19 februarie 2003

Inițial programată pentru prima jumătate a lunii octombrie 2003, întâlnirea din Municipiul Craiova a fost amânată datorită violențelor de stradă provocate de ciocnirea unor grupuri de rromi cu forțele de ordine publică în 18 septembrie. Datorită acestei situații deosebite, întâlnirea de la Craiova a avut o importanță aparte, la această manifestare fiind prezent și Directorul Institutului pentru Cercetarea și Prevenirea Criminalității, domnul Șef de Poliție *Vasile Gabriel NITA*.

Organizarea întâlnirii în februarie 2004 a fost posibilă și datorită activității desfășurate ca mediatorii în cadrul comunității rromilor din Craiova de partenerii locali în proiect, respectiv dl. **Marcel Costache**, dl. **Eduard Padeanu** și dna **Ramona Dita** în perioada septembrie – decembrie 2003.

Cheștorul de Poliție Constantin Codita, Inspector Șef al IJPR Dolj a subliniat în cuvântul de deschidere că, din punct de vedere infracțional, județul Dolj este unul din cele mai problematice județe ale țării, deși după anul 2000 infracționalitatea a scăzut cu 29%.

În opinia d-lui Marcel Costache, cauzele violențelor din Municipiul Craiova sunt multiple, dar toate s-au redus la *discriminare*. Organizația **ROMANO EURO DROM** în care acesta activează, a semnalat în repetate rânduri anumite incidente care anticipau violențele din septembrie 2003 din Craiova. Studiul de caz inclus în Raportul final al programului de formare din 2002 se referea chiar la una din situațiile care au motivat aceste evenimente.

De remarcat este faptul că un reprezentant al etniei, Judecător de Pace în tradiția rromilor, a solicitat ca Poliția să se implice mai mult în sancționarea faptelor de discriminare.

Profitând de prezența reprezentantului Inspectoratului Școlar, reprezentanții altor organizații ale rromilor au semnalat probleme legate de sistemul de învățământ, fie prin obligativitatea copiilor rromi de a merge la școli frecventate 100% de copii rromi și în care calitatea educației este la un nivel extrem de scăzut, fie datorită dificultății unor tineri rromi de a parcurge clasele primare după depășirea perioadei de vârstă școlară.

Datorită multitudinii problemelor identificate în cadrul discuțiilor, s-a propus crearea unui grup de lucru la nivel local și organizarea de întâlniri periodice între reprezentanții organizațiilor rromilor și autorități.

Întâlnirea a beneficiat de o foarte bună mediatizare, iar articole despre întâlnire au apărut în ziarul "Cuvântul Libertății" și "Editie Specială de Oltenia", din 20 februarie 2004. Postul de televiziune locală "Observatorul de Oltenia" a prezentat pe larg acest eveniment.

CONCLUZII. RECOMANDARI

Întâlnirile au constituit un foarte bun prilej pentru inițierea sau, în unele cazuri, consolidarea dialogului între mediatorii rromi, respectiv organizațiile în care aceștia activează, și autoritățile publice reprezentate la nivel local.

Prin implicarea ICPC ca partener, respectiv a *Departamentelor de Prevenire din IJPR* din fiecare județ unde au fost organizate întâlniri, *Politia* se poate considera cel mai important beneficiar al acestor activități pentru că au fost identificați viitori parteneri și pentru că s-au formulat răspunsuri pentru problemele pe care le întâmpină când lucrează cu rromii. Participarea reprezentanților din primării, consilii locale, consilii județene, prefecturi, agenții pentru ocuparea forței de muncă, direcții sanitare, inspectorate școlare și Poliție a constituit în cele mai multe cazuri un început pentru dialog și cooperare, chiar și între autorități, cooperare deosebit de utilă în special în problematica rromilor. Complexitatea problemelor cu care aceștia se confruntă face în cele mai multe cazuri imposibilă asumarea răspunderii rezolvării problemelor doar de o autoritate, în cele mai multe cazuri Primăria.

De asemenea, întâlnirile au fost extrem de importante pentru mediatorii pentru că au avut ocazia să își promoveze propria activitate în prezența autorităților. Abordarea profesională în explicarea și prezentarea unor situații în care mediatorii au intervenit, i-au ajutat pe reprezentanții autorităților să înțeleagă mai bine rolul "mediatorului de conflict". Ca urmare, reprezentanții autorităților și-au declarat interesul și disponibilitatea de a lucra cu mediatorii formați de FDC, dar și cu organizațiile în care activează.

Un aspect interesant al tuturor întâlnirilor locale a fost acela că participanții – indiferent de instituția sau organizația pe care o reprezentau – au început prin a nega existența unor conflicte intra sau interetnice în localitățile respective. Discuțiile din cadrul întâlnirilor i-au determinat să își schimbe modul de a privi lucrurile și de a accepta faptul că aceste conflicte există și este necesar să colaboreze cu specialiștii formați pentru rezolvarea lor.

3.3. Rețea specializată/ Networking

DE CE A FOST NEVOIE DE NETWORKING?

Principalele motive care au stat la baza activității de construire a unei rețele specializate (networking) sunt următoarele:

Primul motiv ar fi de ordin **pedagogic**: din evaluările făcute la finalul fiecărui modul din programul de formare a reieșit constant că participanții reținuseră și asimilasera informații cel mai bine dacă acestea veneau chiar de la colegii lor, schimbul de experiență având un mare impact în procesul de formare.

Al doilea motiv este dat de **experiența foarte redusă de utilizare a medierii** în România, în general, și a medierii în conflicte în care sunt implicați etnici rromi, în special. Domeniul se afla încă în stadiul de pionierat, și fiecare experiență practică este deosebit de valoroasă pentru grup.

Al treilea motiv, este dat de nevoia de face **schimb de informații** de interes pentru toți, consolidând astfel sentimentul de apartenență la grup. Crearea unei Rețele a mediatorilor a fost una dintre recomandările din finalul programului de formare din 2002, tocmai pentru a susține activitatea practică a mediatorilor.

DESCRIERE ACTIVITĂȚI

Ideea de Networking s-a concretizat prin două activități:

- (1) Crearea și administrarea unui *grup de discuții în Internet* ca și canal de comunicare dedicat mediatorilor absolvenți ai programului de formare, și
- (2) organizarea unui *seminar* ca formă de a face schimb de experiență și a-și completa cunoștințele.

(1) Grupul de discuții pe Internet

Grupul de discuții a fost creat în Internet și în el au fost incluși absolvenții programului de formare, trainerii și reprezentanța CRCR, Maria Ursu, care s-a ocupat și de administrarea lui.

Scopul este de a înlesni comunicarea între participanții în proiect, cel puțin a celor care utilizează comunicarea electronică. Informațiile transmise în rețea se referă la

- oportunități de dezvoltare personală sau organizațională în domeniul mijloacelor alternative de rezolvare a conflictelor și combatere a discriminării
- cazurile în care s-au implicat ca neutri
- schimb de informații relevante pentru activitatea organizațiilor de rromi
- consiliere din partea trainerilor sau a colegilor din rețea
- evoluția proiectului
- a le cere, respectiv transmite informații necesare organizării întâlnirilor locale și derulării proiectului.

Grupul electronic de discuții este utilizat mai ales de participanții mai tineri în proiect, care au macar ocazional acces la calculator și Internet. Dar pentru a putea beneficia de informațiile transmise, chiar și participanții mai vârstnici s-au înscris în grupul de discuții și au început să învețe cum să utilizeze e-mail-ul și calculatorul.

(2) Seminar

Seminarul s-a desfășurat la Gilau, lângă Cluj, în perioada 12 -14 noiembrie 2003. El a fost programat în continuarea întâlnirii locale de la Cluj (11.11.2003) pentru a oferi prilejul și celorlalti absolventi să participe la o întâlnire locală și să aibă un exemplu al modului de desfășurare al acestora. Experiența era importantă mai ales pentru cei care urmau să fie implicați în organizarea întâlnirilor în localitățile în care activează.

La seminar au participat cei mai motivați și mai implicați în activitatea de mediere dintre participanții în proiect, seminarul prilejuind o întâlnire a nucleului activ al rețelei de mediatori. A fost o surpriză chiar și pentru echipa FDC, să constate că toți participanții s-au implicat în medierea unor conflicte în anul care a trecut de la încheierea Programului de Formare în "Prevenirea și Rezolvarea Conflictelor Interetnice", respectiv decembrie 2002.

Printre aceste cazuri, au fost câteva extrem de complexe, iar din experiențele prezentate de participanți s-a putut construi o tipologie a conflictelor în care pot interveni. Această experiență acumulată prin încercările de a media a dus la creșterea încrederii fiecăruia dintre participanți în capacitatea de a utiliza cunoștințele și abilitățile ca neutru, iar tehnica și abilitățile lor de a analiza un conflict și de a interveni în situații tensionate s-a îmbunătățit foarte mult. Discuțiile purtate și analizele unor conflicte efectuate în cadrul seminarului, au îmbunătățit pentru toți cei prezenți viziunea de ansamblu asupra posibilităților de a dezvolta activitatea de mediere, domeniu care în România este încă în faza de pionierat.

Unul dintre conflictele analizate a fost cel de Craiova din septembrie 2003. Pe baza informațiilor oferite de mediatorii din Craiova care făcuseră deja încercări de intervenție ca neutrii, au fost discutate posibile modalități de intervenție în momentul respectiv. Analiza efectuată asupra unei posibile intervenții a unei echipe mixte FDC și mediatorii din Craiova, într-un conflict foarte violent, care încă nu se stinsese complet, i-a ajutat pe toți participanții la seminar să capete o viziune mai clară asupra riscurilor pe care le implica o asemenea intervenție, dar și a rolului părții neutre în prevenirea și rezolvarea unor conflicte de o asemenea amploare. A reieșit foarte clar faptul că, pentru rezolvarea unui asemenea caz, toate autoritățile trebuie să colaboreze.

Întâlnirea cu foștii colegi la un an după încheierea Programului de Formare, a strâns relațiile între participanți și a îmbunătățit considerabil schimbul de informații în cadrul grupului, ca tendință generală. Discutând despre activitățile de prevenire a conflictelor din anul care trecuse, participanții au discutat despre proiecte pe care le-ar putea desfășura în comun, pornind de la obiectivele comune pe care le au.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI:

Activitatea de networking s-a dovedit extrem de importantă pentru atingerea scopului proiectului. Comunicarea activă și permanentă între participanți, susținerea schimbului de informații între aceștia, este o formă deosebit de eficientă de acumulare de experiență și transfer de cunoștințe. Acordarea de asistență și consultanță către absolvenți, precum și organizarea întâlnirilor locale a fost permanent facilitată de existența componentei de networking în derularea proiectului. Primind permanent informații prin grupul de discuții, o parte importantă a mediatorilor au putut participa și la întâlniri locale organizate în alte localități decât cea în care își desfășoară activitatea.

Seminarul a avut un rol esențial în creșterea coeziunii grupului. El a creat cadrul ideal pentru schimbul de experiență și a oferit posibilitatea de a verifica și îmbunătăți informațiile și conceptele cu care se lucrează, și prin aportul adus de echipa de specialiști a FDC.

Pentru o comunicare permanentă și eficientă în cadrul rețelei este foarte important ca grupul electronic de discuții să continue să funcționeze, și să beneficieze de o coordonare din partea FDC și CRCR.

3.4. Tipuri de intervenții

Din discuțiile purtate între mediatorii din rețea și echipa FDC, atât în timpul seminarului, în cadrul întâlnirilor locale, cât și în cadrul consultărilor individuale sau în grupului de discuții, a reieșit că absolvenții programului de formare în *Prevenirea și Rezolvarea Conflictelor Interetnice* au intervenit sau tind să intervină în anumite *tipuri de conflicte*. Acestea sunt determinate de specificul nevoilor comunităților de rromi, dar și de necesitatea de a se relaciona cu autoritățile publice.

Tipuri de dispute și caracteristicile lor din perspectiva intervenției neutre
Conflictele de vecinătate: sunt dispute care apar între vecini, cel puțin una dintre familii fiind de etnie rroma. În cele mai multe cazuri sunt conflicte mai vechi, care devin violente în urma unor incidente soldate cu distrugere de bunuri sau vătămare corporală. Pot fi și conflicte noi, generate de accidente care implică pierdere sau distrugere de bunuri din partea unei familii.   Pentru a putea interveni într-un asemenea conflict, mediatorul trebuie să fie <i>cunoscut</i> de ambele părți și să se bucure <i>de respect în comunitate</i>.   Intervenția mediatorului ar putea fi solicitată de una dintre familii sau de autorități, cel mai adesea Poliția. Există riscul ca membrii familiei de nerromi să nu accepte mediatorul pe care îl consideră ca partinitor pentru că este rrom.
Despartiri și partaje: au loc în special între <i>concubini</i>, pentru că tradițional rromii se casatoresc legal abia după un număr de ani de concubinaj sau niciodată. Dacă relația de concubinaj datează de mai puțin de 5 ani, <i>Codul familiei</i> nu asigură protecția necesară femeii, în special referitor la bunuri (dreptul la partaj). Situația este cu atât mai gravă dacă există și copii minori. Când cuplul dorește să divorțeze după o căsătorie legală, de cele mai multe ori soții nu dispun de bani și cunoștințele legale necesare pentru a merge în instanță pentru împărțirea bunurilor.   În situațiile în care concubinul își alungă concubina din casa, cu sau fără copii, aceasta se prezintă la Poliție care ea își adresează pentru a rezolva situația. Intervenția Poliției este extrem de limitativă în astfel de situații, mai ales dacă nu s-au înregistrat violente.   Mediatorul poate fi recomandat de Poliție părții care a depus plângerea și trebuie să fie acceptat de ambele părți ca neutru și imparțial. În plus, el trebuie să aibă cunoștințe minime a legislației în domeniu, dar și de psihologia cuplului și a copilului.
Intervenția în cazuri de furt: în cazul sustragerii de bunuri, când hotul și pagubitul se cunosc, fac parte din aceeași comunitate, iar partile preferă să se împacă dacă se recuperează sau se compensează paguba.   Cazurile relatate presupuneau furturi de mică valoare, iar pagubitul accepta o negociere asistată de mediator în loc să depună plângere la Poliție. Este important ca hotul să își recunoască fapta și să dorească stingerea litigiului.   Interesați să apeleze la un mediator în asemenea cazuri sunt pagubitul, pentru a soluționa mai rapid cazul, dar și hotul, care este dispus să repare paguba făcută și să scape de urmările unei anchete a Poliției.
Conflictele datorate alocării de locuințe sociale pentru rromi în imobile neadecvate, sau evacuarea din imobile a unor familii de rromi, necesită intervenția unor persoane specializate, care să faciliteze comunicarea între familiile rrome și administrația locală.   Aceste conflicte implică pe de o parte familia/ familiile de rromi numeroase, cu mulți copii, iar pe de altă parte Primăria, la care uneori se adaugă și Asociația locatarilor. Intervenția mediatorilor este solicitată cel mai adesea de organizații ale rromilor, îngrijorate de posibilitatea comiterii unor abuzuri și declanșarea de violente.   Intervenția în astfel de cazuri presupune cunoașterea sistemului administrației publice și a procedurilor interne ale primăriilor.

Formularea de petiții în numele unor cetățeni etnici rromi care nu își pot formula cererea în mod clar (problema, nevoi, opțiuni), *faciliteaza* accesul la instituțiile statului și la apararea propriilor drepturi cetățenesti.

Multi dintre membrii Rețelei de mediatori au desfășurat o asemenea activitate de formulare de petiții în comunitățile de rromi în care au lucrat, contribuind prin aceasta la prevenirea unor posibile violențe și la crearea de oportunități egale pentru etnicii rromi, de afirmare în fața instituțiilor statului.

Pentru a acorda acest tip de asistență, este de preferat ca mediatorul să cunoască și procedurile și formularile uzuale pentru astfel de documente.

Cel mai adesea ajutorul mediatorului este solicitat de către cetățeni etnici rromi fără carte, care astfel își pot exprima corespunzător doleanțele către instituțiile publice.

Aplicarea Legii 416/2001 Venitului minim garantat: *stările conflictuale apar la ridicarea drepturilor banesti (vin în grupuri mari), dar și datorită întârzierilor de plată (uneori de ordinul lunilor).* În aproape toate localitățile din țară, majoritatea celor care sunt înscrși ca „cei mai săraci cetățeni” și au dreptul la ajutorul social calculat conform legii, sunt etnici rromi.

Este în principal o activitate de conciliere (mediere fără ca părțile să fie față în față), necesară pentru ca multime tensionată de așteptarea îndelungată să nu recurgă la acte de violență. A treia parte neutră are rolul să „potolească spiritele” și să negocieze cu funcționarii publici soluția pentru rezolvarea situației. Activitatea s-a dovedit a fi extrem de benefică pentru Primărie și pentru funcționarii Primăriei, care și-au putut desfășura activitatea fără a fi întreruși, admonestați verbal, etc., pentru forțele de ordine publică (nu au fost nevoiți să intervină în forță), și pentru cetățenii de altă etnie care așteptau să-și ridice drepturile banesti.

Mediatorul trebuie să fie cunoscut și recunoscut în comunitate, dar și de către funcționarii din primării.

Acordarea de locuri suplimentare pentru elevi și studenți rromi în cadrul anumitor licee și facultăți, conform prevederilor Strategiei Naționale pentru Îmbunătățirea Situației Romilor, reprezintă o oportunitate ce nu este întotdeauna valorificată, fie datorită faptului că există în unele localități reticente din partea cadrelor de conducere pentru alocarea acestor locuri, fie pentru că elevii rromi nu cunosc și nu știu să folosească prevederea.

Activitatea unui mediator care să convingă cadrele de conducere pentru alocarea acestor locuri suplimentare pentru elevii rromi, este utilă, mai ales în cazul elevilor rromi eligibili, care nu știu să facă singuri demersurile necesare pentru a fi admisi în respectivele instituții de învățământ.

Această activitate este uneori făcută de profesori de limba română, care au cunoscut prevederile Strategiei și instituțiile abilitate să le aplice. Abilitățile de negociere și mediere, contribuie la fructificarea oportunităților prevăzute în Strategie pentru elevii și studenții rromi.

Ajutorul mediatorului este solicitat de regulă de către elevii rromi și familiile acestora.

Conflictele între profesori și direcțiunea școlii, pe de o parte și unii elevi rromi, pe de altă parte, pot fi soluționate cu sprijinul unei persoane care să înțeleagă atât rigorile instituției de învățământ, cât și mentalitatea și problemele specifice ale unor elevi ce provin dintr-un alt mediu cultural.

Cazurile de intervenție din partea unui mediator rrom, de exemplu, în situația în care un elev rrom „problema” să nu fie exmatriculat pentru a evita ca întreaga familie să protesteze la școală etc., au arătat că este necesar ca mediatorul, pe lângă bune abilități de comunicare, trebuie să fie și o persoană care să prezinte încredere atât pentru școală, cât și familia elevului rrom. În multe dintre cazuri, cunoașterea limbii române este esențială.

Intervenția unui mediator poate fi solicitată de familia elevului rrom, dar și de către direcțiunea școlii.

Discriminare: Cazurile de respingerea unui candidat pentru un loc de muncă sau de tratament diferentiat la locul de muncă existent, pe motiv că este etnic rrom.

Pe lângă petitiile ce pot fi adresate instanțelor, se poate apela și la serviciile specializate ale unui mediator, în special pentru continuarea raporturilor de muncă.

De serviciile unui mediator este interesat în primul rând angajatul sau candidatul rrom (adesea somer).

Disensiunile între ONG-uri ale rromilor: apar cel mai adesea datorita unei competitii prost înțelese, conform careia a câștiga presupune *eliminarea* celeilalte parti pentru ca partea învingătoare sa își pastreze si/sau sa câștige noi privilegii (reputatie, putere în comunitate, relatie privilegiata cu autoritatile, fonduri pentru sustinerea propriei activitati).

În unele localitati, reprezentantii unor organizatii neguvernamentale ale rromilor au cerut chiar arbitraj din partea Politiei, dar solutionarea acestor disensiuni nu intra în atribuțiile Politiei. Singurii în masura sa ia o decizie referitoare la relatiile dintre organizatii sunt liderii si membrii acestor organizatii.

Interventia mediatorului trebuie sustinuta de o institutie publica, singura care poate exercita un ascendent de putere suficient pentru a aduce la masa tratativelor toate partile interesate.

Cercetare conflictelor violente si formularea de propuneri de actiune pentru prevenire escaladarii conflictelor sunt deosebit de importante pentru organizatiile neguvernamentale care se adreseaza etniei rromilor.

Pregatirea unor membri ai organizatiilor în analiza si interventia în conflicte, creeaza premisele pentru o viitoare contributie la dezvoltarea de politici publice pentru Îmbunatatirea Situatiei Rromilor si prevenirea conflictelor inter si intraetnice.

De asemenea, se creeaza premisele pentru o colaborare mai strânsa cu autoritatile în vederea asigurarii unui climat de securitate la nivelul localitatii, dar si al comunitatilor de rromi.

Interventia unor mediatori specializati, cu experienta, poate fi solicitata de catre organizatiile rromilor si/sau de autoritati pentru instruirea altor specialisti locali si coordonarea unei activitati complexe de cercetare.

4. Concluzii și Recomandări

Derularea acestui proiect a însemnat o experiență unică pentru toți partenerii, pe de o parte datorită implicării a foarte multe organizații și instituții în derularea sa, iar pe de altă parte datorită nevoii de adaptare permanentă la realitățile societății românești.

Formulat ca un proiect cu obiective extrem de ambițioase, stabilirea parteneriatelor strategice la nivel național a fost un factor determinant în crearea premiselor favorabile pentru a duce la bun sfârșit toate tipurile de activități propuse.

Un rol determinant l-a avut implicarea *Institutului pentru Cercetarea și Prevenirea Criminalității* care a reușit să mobilizeze la nivel local Inspectoratele de Poliție și să le implice în organizarea și derularea întâlnirilor. În unele cazuri (vezi cap. III 2), prezența reprezentanților Poliției a făcut posibil chiar dialogul între părțile reprezentate la întâlniri. În foarte multe situații conflictuale este încă nevoie de o autoritate publică pentru a determina părțile să intre în dialog și chiar pentru a impune părților să participe la întâlnirile organizate în acest scop.

Implicarea ca parteneri locali a organizațiilor neguvernamentale din care provin absolvenții a oferit *prilejul de a experimenta parteneriatul local*, în special acolo unde astfel de experiențe lipsesc din istoricul unor instituții ale administrației publice.

Proiectul, cu toate componentele sale (consultanța, asistența, întâlniri locale), a scos în evidență faptul că activitatea de formare în domeniul rezolvării conflictelor este doar *începutul unei relații profesionale pe termen lung*. Situațiile întâlnite în practică sunt atât de diferite, încât este nevoie de o experiență foarte îndelungată pentru a dezvolta modele de intervenție ca parte neutră. Existența unui *grup suport* – traineri, foști colegi în programul de formare, alți experți în domeniu, etc. – poate scurta semnificativ timpul de adaptare la solicitările cotidiene ca expert în intervenția ca parte neutră în conflicte, oferind totodată încredere în propriile cunoștințe teoretice și abilități dezvoltate în perioada cursurilor.

Toți absolvenții implicați în proiect (17 din cei 22 care au absolvit cursurile în 2002), au apreciat impactul pozitiv al perioadei de „ucenicie” asigurată prin proiect și posibilitatea de a beneficia de *asistență* din partea trainerilor încă o perioadă după terminarea cursurilor.

Asistarea absolvenților a permis *identificarea unor tipuri de situații conflictuale* în care pot să intervină cu succes, oferind atât autorităților cât și organizațiilor neguvernamentale ale românilor suficiente argumente pentru a susține permanentizarea unor programe de formare similare.

Dialogul cu potențialii beneficiari ai serviciilor oferite de experții în intervenția neutră în conflict a scos în evidență *nivelul de înțelegere a conceptului*, precum și *gradul de acceptare* a acestui tip de serviciu social la nivel local. Gradul de acceptare și, ulterior, de utilizare a medierii depinde într-o foarte mare măsură de nivelul de înțelegere a ceea ce este medierea, precum și cum și când poate fi utilizată.

Utilizarea abuzivă a termenilor de mediere și mediator a creat deja destul de multe confuzii, iar includerea acestor termeni în norme legale din diferite domenii a condus la falsă percepție că medierea este apreciată și chiar utilizată în România. Cele aflate în discuțiile din cadrul întâlnirilor locale indică o realitate diferită: multă confuzie, dar și dorința sinceră de clarificare și îmbunătățire a nivelului de cunoaștere în domeniu. Toți cei prezenți la întâlniri au cerut *reluarea programului de formare*, dar și organizarea unor *programe de inițiere* și chiar de *scurte sesiuni de promovare a conceptului*.

Deși programul de formare a fost astfel construit încât absolvenții să poată interveni în orice tip de conflict, cu accent pe cele interetnice, realitatea a demonstrat că ei sunt acceptați fie în situații conflictuale intra-etnice, fie în relația romi – autorități. Apartenența la un grup etnic minoritar a făcut imposibilă intervenția în situații în care una din părți aparține majorității sau unui alt grup etnic. Atât absolvenții romi, cât și autoritățile au cerut ca programul de formare să includă grupuri mixte din punct de vedere etnic, astfel încât în situații conflictuale interetnice să poată fi utilizată co-medierea, iar mediatorii să aparțină ambelor grupuri etnice din care provin părțile.

În toate întâlnirile a fost apreciată în mod deosebit calitatea programului de formare, vizibilă în primul rând prin activitatea ulterioară a absolvenților, gradul de implicare în viața comunității și deschiderea către un dialog constructiv în relația cu reprezentanții altor organizații neguvernamentale și autorități. Absolvenții au afirmat că programul de formare în rezolvarea conflictelor le-a permis să utilizeze mai bine și cunoștințele dobândite în alte programe de instruire, precum medierea școlară, medierea sanitară, drepturile omului, facilitatori comunitari.

Anexe

Tabel I

OSCE/ODIHR/CPRSI

Romani CRISS

Populatia de romi din Romania la recensamintele oficiale din 1992 si 2002

- Date oficiale si neoficiale -

Document realizat in cadrul seminarului „Romii in contextul politicilor europene: Planul de Actiune privind imbunatatirea situatiei Romilor si Sinti din spatiul OSCE”, 12-13 februarie 2004

	Recensamantul oficial din 1992¹	Recensamantul oficial din 2002²	Evolutia intre cele doua recensaminte	European Roma Rights Center (oficial)³	Minority Rights Group (estimari neoficiale)⁴	Consiliul Europei GT-ROMS 2003 (estimari neoficiale)⁵
Populatia totala a Romaniei	22.810.035	21.680.974	- 1.129.061			
Populatia totala de romi	409.700	535.250	+125.550	409.700	1.800.000-2.500.000	1.200.000-2.200.000
Procentajul reprezentat de populatia de romi din totalul populatiei	1,8%	2,5%	+0.7%	1,8%	8,3% - 11,5%	5,5% -10,1%

¹ Recensamantul populatiei disponibil la <http://www.recensamant.ro/fisiere/CUVvol1.pdf> accesat la 13.02.2004

² Recensamantul populatiei disponibil la <http://www.recensamant.ro/fisiere/CUVvol1.pdf> accesat la 13.02.2004

³ Documentul nr. 9397 – Raportul «Situatia Legala a Romilor in Europa » al Comitetului pentru Probleme Juridice si Drepturile Omului (Raportor Csaba Tabajdi) – pe baza caruia s-a adoptat Recomandarea 1557 a Adunarii Parlamentare a Consiliului Europei citand din «Numere oficiale prezentate de guvernele nationale (<http://errc.org/publications/factsheets/numbers>)».

⁴ Documentul nr. 9397 – Raportul «Situatia Legala a Romilor in Europa » al Comitetului pentru Probleme Juridice si Drepturile Omului (Raportor Csaba Tabajdi) – pe baza caruia s-a adoptat Recomandarea 1557 a Adunarii Parlamentare a Consiliului Europei citand din «Gheorghe, Nicolae si Ligeois, Jean-Pierre: Romi/Tigani O Minoritate Europeana Londra, Minority Rights Group, 1995 ».

⁵ Consiliul Europei, GT-ROMS 2003 Analiza preliminara a raspunsurilor la chestionarele referitoare la participarea Romilor/Travellers si grupurilor asemanatoare la procesul de luare a deciziei (document nefinalizat).

Participanti in activitatile proiectului

Nr. Crt.	Nume	Organizatie	Adresa contact & telefon
1.	Cerasela Banica	Fundatia pentru Schimbări Democratice	Calea Victoriei 83, bl.81, scara A, ap.10, Bucuresti – sector 1 <i>Tel/fax: 212 79 23; 311 28 15</i>
2.	Jupiter Borcoi	Asociatia "Romani Bari"	Prefectura judetului Botosani Piata Revolutiei nr.1-3, cod 710236, Botosani <i>Mobil: 0740 520 666</i>
3.	Marcel Costache	Asociatia Studentilor si Tinerilor Rromi, ROMANO EURO-DRUM	Str. Dorna nr 17, Craiova, Jud. Dolj, CP 200790 <i>Mobil: 0740.632.356</i> <i>E-mail: marcos2003@k.ro_rom_drom@yahoo.com</i>
4.	Ramona Dita	Asociatia Studentilor si Tinerilor Romi, ROMANO EURO-DRUM	Str. Craiovesti nr.32, bloc 200E3, ap.7, cod 200223, Craiova <i>Mobil: 0740 991 448</i> <i>E-mail: adinaramona@yahoo.com</i>
5.	Eduard Padeanu	Asociatia Studentilor si Tinerilor Romi, ROMANO EURO-DRUM	Str. Potelu Nr. 45, Romanesti, Jud Dolj, CP 207563 <i>Tel: 0251 428.012</i> <i>Mobil: 0742 128 077</i> <i>E-mail: dravidianul2002@yahoo.com</i>
6.	Alina Luminita Covaci	Asociatia Studentilor Romi, ROMANO SUNO	Comuna Luna, nr.607, cod 407360, judetul Cluj <i>Mobil: 0740.511.163</i> <i>E-mail: coralia_c_sorana@yahoo.com</i>
7.	Valentin Pepenel	Asociatia Studentilor Rromi, PARUDIMOS	Str. Ecoului nr.3, ap.8, cod 300252, Timisoara <i>Mobil: 0721.794.212</i> <i>E-mail: valentinpepenel@yahoo.com</i>
8.	Daniela Beatrice Dicu	Asociatia Studentilor Rromi, PARUDIMOS	Str. Craiovei, Nr.19, Caracal, Jud Olt, CP. 235200 <i>Tel: 0256 202 189</i> <i>Mobil: 0740.932.658</i> <i>E-mail: dana_beatrice@yahoo.com</i>
9.	Iulian Dinu	Asociatia Studentilor si Tinerilor Rromi, ROMANITIN	Str. Bucium nr.23, blB3-1 bis, etj 2, ap. 1, cod 700153, Iasi <i>Tel/Fax: 0232.411.344</i> <i>Mobil: 0745.893.209</i> <i>E-mail: romanitin2001@yahoo.com, dinuiulian@hotmail.com</i>
10.	Margareta Hochin	Asociatia Studentilor si Tinerilor Rromi, ROMANITIN	Str. Cuza Voda, Nr. 122, Târgu Frumos, Iasi <i>Mobil: 0744.274.474</i> <i>E-mail: hochin_rom@yahoo.com</i>
11.	Victor Facalet	Organizatia Tinerilor Rromi din Judetul Galati, ILO TERNO	Str Ionel Fernic nr.14, bloc N19, ap. 31, cod 800545, Galati, jud. Galati <i>Mobil: 0722.732.319</i> <i>E-mail: lwiki2002@yahoo.com, ilo_tern@hotmail.com</i>
12.	Bilian Ferariu	Asociatia " DIVANO ROMANO"	Str. 1 Decembrie nr.80, cod 710326, Botosani, jud.Botosani <i>Mobil: 0740.520.480 ; 0742.541.596</i> <i>E-mail: divano_rromano@yahoo.co.uk</i>
13.	Virgil Scripcariu	Asociatia " DIVANO ROMANO"	<i>Mobil: 0742 847 409</i> <i>E-mail: virgilscripcaru@yahoo.com</i>
14.	Gelu Moldovan	Fundatia RAMSES	Str. Ghe.Sincai 5, Cod 405 200, Dej, Judetul Cluj <i>Tel/Fax: 0264.222.668</i> <i>Mobil: 0744.150.011; 0721.664.684</i> <i>E-mail: geluramses@personal.ro</i>
15.	Marius Neagu	Partida Rromilor Social Democrata	Str. Bucuresti bloc 43/4D, ap.16, cod 080044, Giurgiu <i>Mobil: 0740.272.012</i> <i>E-mail: marius_neagu@hotmail.com</i>
16.	Ioan Ioanovici	Alianta pentru Unitatea Rromilor	Str. Muncii nr.191, cod 317280, Santana, judetul Arad <i>Tel. scoala 0257.462.109</i>
17.	Georgeta Plescan	Alianta pentru Unitatea Rromilor	Str. Natalia Negru, nr.16, cod 805300, Tecuci, Jud. Galati <i>Tel: 0236.817.491</i>

Medierea

ofera alternative la

Violenta,

care

- Distruge relatiile interumane.
  - Provoaca victime.
  - Lasa traume.

E mediera

Des aver sajuntipe k-e

Maripen

Savi

- Musardel e relacia maskar e manusa
  - Kerel victima
  - Mekhel ratvalipena

Dezvoltarea Sprijinului Local pentru Interventii Neutre in Conflicte Etnice

*E bararipen e thanuntno vasdipo vas E
neutre intervencia and-e etnikane
Konfliktura*

Program derulat de

O programo kerdo de

Fundatia pentru Schimbări Democratice,
Calea Victoriei 83, Bucuresti; tel/ fax: (021) 212
7923, 311 2815, office@fdc.org.ro

În parteneriat cu

And-e parteneriato vi:

**Centrul de Resurse pentru Comunitatile de
Romi,** str. Tebei nr. 21, Cluj Napoca, tel: 0264
420 474, fax: 0264 420 470, E-mail:
info@romacenter.osf.ro

**Institutul pentru Cercetarea si Prevenirea
Criminalitatii, Inspectoratul General al
Politiei Române,** Bdul Cosbuc nr.83 – 85,
sector 5, Bucuresti, tel: 021 336 22 67; fax: 021
335 67 03; E-mail: prevenire@politiaromana.ro

Finantat prin

Pokindo katar

Public Affairs Section, Ambasada Statelor
Unite ale Americii în Bucuresti, România

---

*V-ati gândit vreodata la conflict
ca la un nou început?*

*Dan tumen godi jekh data ko
konflikto sar jekh ko jekh nevo
putaripo?*

**Interventia neutra
în rezolvarea
conflictelor etnice**

**I neutro intervencia
vas jekh lacho agor k-
e etnikane konfliktura**

CARE ESTE BAZA LEGALA PENTRU MEDIERE ?

Recomandarea nr. 98/ 1998 a Consiliului Europei

Legea privind solutionarea conflictelor de munca, nr.168/ 1999

Legea privind prevenirea si sanctionarea tuturor formelor de discriminare, nr. 48/ 2002 completata cu OG nr. 77/ 2003

Legea pentru prevenirea si combaterea violentei în familie, nr.217/ 2003

Standardul ocupational al mediatorului , adoptat în iulie 2000

Codul Ocupatiilor din România, ocupatia inclusa în martie 2001 sub **cod 244.702**

Ce este medierea? So si e mediera?

Medierea este o **negociere asistata** de o parte neutra si impartiala.

E mediera si jekh kriss vazdipo pal-jekh cacutni kotor

Medierea este o **alternativa** la instanta juridica si este **complementara** actului de justitie.

E mediera/kriss si jekh aver sajutnipen k-e ga? ikano staboro/zakono thaj achel pas-e cacipenqo buti.

Avantajele medierii Sos?ar e mediera si laci

- Este **mai putin costisitoare** si **mai rapida**
- **Na trebul but love** thaj **si maj sigo**
- Este **confidentiala**, ce se discuta în cadrul sedintelor de mediere nu este public.
- **Na si avidine**, so del pes дума and-e mediera kidipen na si vas sa e luma
- **Restabileste relatia** dintre parti
- **Lacharel** I relacia maskar e kotora
- **Solutia este durabila**, pentru ca este formulata direct de catre parti.
- **E xataripe si maj zoralo**, ke si kerdo direkto kotoren?ar
- Este **voluntara**, partile pot începe sau renunta la mediere, fara consecinte juridice.
- Si kerdi **sos?ar e kotora kamlan**; e kotora saj de putaren thaj te phandavden e mediera, bi nasulimata

Cine este mediatorul?

Kon si o mediatoro?

- o **persoana special instruita** pentru a interveni în conflicte.
- Jekh manus specialo sitilo te butikerel and-e konfliktura
- **asigura servicii** cu respectarea codului deontologic al mediatorilor
- **kerel buti**, e mediatorenqo pakiveça
- **nu** ofera consultanta juridica
- **ci** del juridikane konsultacia
- este **impartial**, nu ia apararea si nu favorizeaza nici una dintre parti
- na lel kotor kagines
- este **neutru**, el nu impune partilor solutia
- vov sitovel e kotorenqe sar avela maj misto; na kerel len zuralipeça

Fisa pentru interventie în conflict

1. Date despre Mediator:

Prenume, nume:

Organizatia:

Localitatea unde activeaza:

Perioada implicarii în solutionarea cazului:

Cine a solicitat interventia? (localitatea/ zona)

2. Contextul local în care s-a produs conflictul:

Localitate urbana/ rurala? Numar de locuitori?

Pentru cazurile în care sunt implicati cetateni de etnie roma:

Ponderea populatiei de rromi în localitate/zona, nivelul de trai, ocupatii

Modul de organizare a comunitatii rome (compacta? traditionala? neamuri? recunoaste lideri, bulibasa? practica judecata de pace?)

3. Analiza conflictului:

Istoricul/ Natura conflictului

Descrierea partilor

Relatia – ce fel de relatie este si importanta ei pentru viitor

Comunicare

Interese exprimate de parti

Elemente care influenteaza echilibrul de putere.

4. Interventia

Ce a facut mediatorul?

Care au fost rezultatele interventiei mediatorului?

Care este situatia actuala?